

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Lucie Schweinerová

**Svěřenský fond jako nástroj mezigeneračního
převodu majetku**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Vít Lederer, Ph.D.

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 24.06.2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 127 973 znaků včetně mezer.

V Praze dne 24.6.2024

Lucie Schweinerová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu JUDr. Vítu Ledererovi, Ph.D. za vedení této diplomové práce.

Dále děkuji všem, kteří mi během celého studia poskytovali téměř bezbřehou podporu a byli mi nejbliž nejen ve vypjatých situacích, povzbuzovali mě a byli mi oporou, zejména potom mé mamince, partnerovi Ondřejovi a bratrovi Davidovi.

OBSAH

PODĚKOVÁNÍ.....	3
ÚVOD.....	6
VYMEZENÍ CÍLŮ A OTÁZEK DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	8
1. HISTORIE SVĚŘENSTVÍ A POČÁTKY SVĚŘENSKÉHO FONDU.....	9
1.1. PŮVOD SVĚŘENSTVÍ VE STAROVĚKÉM ŘÍMĚ.....	9
1.1.1. <i>Fideikomis</i>	10
1.2. SVĚŘENSTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH.....	10
1.2.1. <i>Rodinný nedíl a rodinný fideikomis</i>	11
1.2.2. <i>Svěřenství podle ABGB</i>	11
1.3. ZRUŠENÍ RODINNÉHO FIDEIKOMISU A SVĚŘENSKÉHO NÁSTUPNICTVÍ.....	12
2. PRÁVNÍ ÚPRAVA SVĚŘENSKÉHO FONDU.....	14
2.1. PRÁVNÍ POVAHA SVĚŘENSKÉHO FONDU.....	14
2.1.1. <i>Vyčleněný majetek</i>	16
2.2. VYTVOŘENÍ A VZNIK SVĚŘENSKÉHO FONDU.....	17
2.2.1. <i>Klíčové okamžiky svěřenského fondu</i>	17
2.2.2. <i>Statut svěřenského fondu</i>	18
2.2.3. <i>Změna statutu svěřenského fondu</i>	20
2.2.4. <i>Další dokumenty a nástroje svěřenského fondu</i>	24
2.3. OSOBY ZÚČASTNĚNÉ NA SVĚŘENSKÉM FONDU.....	25
2.3.1. <i>Zakladatel</i>	25
2.3.2. <i>Svěřenský správce</i>	26
2.3.3. <i>Obmyšlený</i>	28
2.3.4. <i>Přispěvatel</i>	29
2.4. ZÁNİK SVĚŘENSKÉHO FONDU.....	30
3. SROVNÁNÍ S JINÝMI INSTITUTY MEZIGENERAČNÍHO PŘEVODU MAJETKU.....	33
3.1. SVĚŘENSKÉ NÁSTUPNICTVÍ.....	33
3.2. NADAČNÍ FOND.....	34
3.3. NĚMECKÝ TREUHAND.....	35
3.4. LICHTENŠTEJNSKÝ TREUHÄNDERSCHAFT A RODINNÁ NADACE.....	37
3.5. FIDUCIE PODLE QUEBECKÉHO PRÁVA.....	39
4. SVĚŘENSKÝ FOND A DĚDICKÉ PRÁVO.....	43
4.1. NEPOMINUTELNÝ DĚDIC.....	43
4.1.1. <i>Ochrana nepominutelného dědice</i>	44
4.2. VZTAH MEZI DĚDICKÝM PRÁVEM A PRÁVNÍ ÚPRAVOU SVĚŘENSKÉHO FONDU.....	45
4.2.1. <i>Součást pozůstalosti</i>	45
4.2.2. <i>Obmyšlený a dědická nezpůsobilost</i>	46
5. DAŇOVÉ ASPEKTY SVĚŘENSKÉHO FONDU.....	47
5.1. DAŇ Z PŘÍJMŮ.....	47
5.2. DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY.....	48
5.3. PLNĚNÍ OBMYŠLENÉMU.....	48

5.4.	PŘÍJEM SVĚŘENSKÉHO SPRÁVCE.....	49
5.5.	DAŇ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ	50
5.6.	SPRÁVCE DANĚ	50
5.7.	SVĚŘENSKÝ FOND JAKO VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÝ POPLATNÍK.....	50
6.	PROČ (NE)ZVOLIT SVĚŘENSKÝ FOND PRO PŘEVOD MAJETKU	52
6.1.	VÝHODY SVĚŘENSKÉHO FONDU.....	52
6.1.1.	<i>Evidence svěřenských fondů a katastr nemovitostí</i>	<i>52</i>
6.1.2.	<i>Celistvost majetku</i>	<i>53</i>
6.1.3.	<i>Prevence rodinných sporů.....</i>	<i>53</i>
6.1.4.	<i>Profesionalita svěřenského správce.....</i>	<i>53</i>
6.1.5.	<i>Daňové aspekty svěřenského fondu.....</i>	<i>54</i>
6.2.	NEVÝHODY SVĚŘENSKÉHO FONDU.....	55
6.2.1.	<i>Nedostatečná zkušenost</i>	<i>55</i>
6.2.2.	<i>Možnost zásahu soudu</i>	<i>55</i>
ZÁVĚR.....		57
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK		59
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ		60
NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE V ČESKÉM JAZYCE, ABSTRAKT V ČESKÉM JAZYCE A 3 KLÍČOVÁ SLOVA V ČESKÉM JAZYCE.....		65
NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE V ANGLICKÉM JAZYCE, ABSTRAKT V ANGLICKÉM JAZYCE A 3 KLÍČOVÁ SLOVA V ANGLICKÉM JAZYCE.....		66

Úvod

Poslední dobou si stále více osob pokládá otázku, jak bude naloženo s jejich majetkem až zemřou. Stále více osob si současně uvědomuje, že ideální cestou pro převod, respektive přechod majetku, není zákonná dědická posloupnost, protože ve většině případů nereflektuje skutečný stav nejen rodinných vazeb. V důsledku zákonné dědické posloupnosti se tak majetek může dostat ke zcela jiné osobě, než které by zůstavitel majetek rád předal. Jedním z nástrojů vyjádření vůle zůstavitele představují pořízení pro případ smrti, zejména potom závět'. Pořizování závětí je narůstající trend, jak potvrzují i statistiky Notářské komory ČR, podle kterých bylo v roce 2022 sepsáno ve formě veřejné listiny 27 295 závětí, v roce 2023 potom 27 914 závětí. Pro srovnání, v roce 2019 bylo závětí v této formě pořízeno 23 714, v roce 2015 dokonce pouze 17 300.¹

Dědická řízení mohou trvat i několik let a bývají doprovázena rodinnými spory, které mohou vyústit v odloučení rodinných příslušníků jen proto, že nejsou ochotni se dohodnout na kompromisním řešení. Zůstavitelé zároveň často chtějí zachovat určitou celistvost majetku, který shromažďovali celý život nebo který shromažďovali dokonce již jejich předci. Pokud je po zůstaviteli více způsobilých dědiců, dědicové jsou někdy nuceni část zděděného majetku prodat, aby mohli „vyplatit“ jiné dědice. Jedním z institutů, jež umožňuje zabránění dělení majetku tak, že z velké masy majetku zbydou malé dílčí části, které mají jen zlomek hodnoty, kterou by měly, kdyby k jejich dělení nedošlo, je svěřenský fond.

Je na místě si přiznat, že svěřenský fond se dostal do povědomí širší veřejnosti, která by o jeho vytvoření třeba i mohla mít zájem, až v souvislosti se střetem zájmů politiků. Tím si svěřenský fond získal spíše negativní reputaci jakožto institut, kterým lze „ukrývat“ majetek a také zakrýt strukturu a funkce osob na něm zúčastněných. Tato představa ale samozřejmě nereflektuje reálný stav právní úpravy a už vůbec nereflektuje původní úmysl zákonodárce, když právní úpravu svěřenského fondu do občanského zákoníku včlenil.

Svěřenský fond je v českém právním řádu relativně krátce a je natolik specifický, že s ním je spojena celá řada nevyjasněných otázek, které mohou odradit potenciální zakladatele od jejich vytvoření kvůli nedostatečné právní jistotě. O svěřenském fondu bylo už mnoho napsáno, v některých oblastech se ale právní praxe a teorie stále neshoduje.

Cílem této práce je mimo jiné pokusit se s těmito problémovými aspekty vypořádat a představit hlavní argumenty, proč právě svěřenský fond může představovat ideální nástroj pro

¹ Sdělení Notářské komory ČR.

mezigenerační převod majetku. Zároveň si ale práce klade za cíl kriticky zhodnotit nedostatky právní úpravy a výkladová úskalí, která v praxi nastávají a ubírají tak svěřenským fondům na atraktivitě. Vzhledem k tématu práce bude kladen důraz na právní úpravu a problematikou svěřenského fondu s důrazem na svěřenský fond založený za soukromým účelem.

Nejdříve bude pozornost věnována historii širšího pojmu svěřenství nejen na našem území jakožto dávného předchůdce svěřenského fondu.

Druhá kapitola se bude věnovat právní úpravě svěřenského fondu v občanském zákoníku, včetně osob na fondu zúčastněných. Důraz bude kladen zejména na otázku změny statutu, o které se vedou spory.

Dále se práce zaměří na další současné právní instituty v české i zahraniční právní úpravě, aby bylo dostatečně vykresleno místo svěřenského fondu a možnost jeho využití.

Stejně tak se bude práce zabývat problematickou oblastí střetu svěřenského fondu s dědickým právem, zejména potom střetu s právy nepominutelného dědice, kterému je prostřednictvím občanského zákoníku poskytována široká ochrana.

V neposlední řadě se zaměřím i na daňový režim svěřenského fondu, neboť daňový režim daného nástroje, respektive jeho neutralita či výhodnost, bude zpravidla jedním z hlavních kritérií při rozhodování o tom, který z nástrojů osoba pro převod nakonec využije.

Cílem práce je následně vyhodnotit výhody a nevýhody svěřenského fondu jako takového a nastínit tak, jestli může být vhodné svěřenský fond pro účel převodu majetku vytvořit.

Vymezení cílů a otázek diplomové práce

Cílem této práce je zhodnotit právní úpravu svěřenského fondu a upozornit na její nedostatky a možné problémy v praxi spojené s jeho užíváním.

Základní výzkumná otázka zní, zda představuje svěřenský fond vhodný nástroj k převodu mezigeneračního majetku.

Dílní výzkumné otázky jsou následující: Poskytuje svěřenský fond dostatečnou ochranu právům nepominutelných dědiců? Do jaké míry je možné zasáhnout do statutu svěřenského fondu, pokud už vzniknul?

1. Historie svěřenství a počátky svěřenského fondu

Svěřenský fond, respektive určitá podoba svěřenství v rámci rodiny či rodu má dlouhou historickou tradici, byť se v různých historických etapách (a regionech) významně liší. Institut svěřenského fondu najdeme v českém právním řádu teprve od rekonstrukce soukromého práva v roce 2012, nicméně různé podoby jeho předchůdců se v něm objevovaly už dávno předtím. Byť se zákonodárce při tvorbě právní úpravy inspiroval současnou právní úpravou quebeckého občanského zákoníku, kořeny svěřenství a svěřenského fondu můžeme najít už ve starověkém Římě.

1.1. Původ svěřenství ve starověkém Římě

Římské dědické právo bylo založeno na poměrně striktních zásadách a neposkytovalo zůstaviteli dostatečnou volnost ve výběru dědiců a tím pádem nemohlo být důsledně šetřeno jeho poslední přání. Kromě zákonné dědické posloupnosti mohli občané využít testament, který byl upraven v Zákoně dvanácti desek.² Prostřednictvím testamentu si zůstavitel mohl vybrat osobu, která se měla stát novým vlastníkem jeho jmění a při výběru nebyl vázán okruhem dědiců podle zákonné posloupnosti.³ Testament ovšem nezakládal zůstaviteli dostatečnou jistotu, že se jeho majetek skutečně dostane do dispoziční sféry zvolené osoby, protože tato mohla zemřít dříve než sám zůstavitel, případně se mohla dostat do situace, kdy nebyla schopna dědictví přijmout.⁴ Řešením této situace byl institut obecné dědické substitute, kterým si zůstavitel v rámci testamentu mohl zvolit náhradní dědice.⁵

Nedostatkem testamentu (a tedy i dědické substitute) však byl požadavek aktivní i pasivní testamentární způsobilosti, pro které civilní právo stanovovalo řadu formálních požadavků. Pořádit závěť tak mohl pouze dospělý občan nebo *Latin*, přičemž tyto podmínky musely být splněny v okamžiku pořízení závěti i v době smrti. Osoba, která podmínky aktivní testamentární způsobilosti nesplňovala zpravidla neměla ani pasivní testamentární způsobilost, a tudíž nemohla být dědicem.⁶

² BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-938-8, s. 2.

³ Tamtéž.

⁴ Tamtéž.

⁵ NICHOLAS, Barry. An Introduction to Roman Law. Oxford: Oxford University Press, 1962. ISBN 9780198760634, s. 258.

⁶ BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-938-8, s. 5.

1.1.1. Fideikomis

Postupem času se v římském právu zavedl určitý neformální postup, kdy zůstavitel v testamentu, případně i ústně, vyjádřil přání, aby jím určená osoba po jeho smrti spravovala vyjmenovaný majetek. Zůstavitel mohl stanovit účel a způsob, pro který má být správa vykonávána a určit, že majetek bude po určité době správy předán další osobě. Tento institut nazývaný fideikomis měl dvě hlavní výhody, a sice že správcem mohla být i osoba, která nesplňovala požadavky dědické způsobilosti podle římského civilního práva. Druhou výhodou byla neformálnost fideikomisu, jelikož pro něj nebyl stanoven žádný konkrétní postup, a pro zůstavitele tak bylo velmi snadné poslední přání vyslovit.⁷

Naopak velkou nevýhodou fideikomisu byla jeho nezávaznost. Dědic měl pouze toliko morální závazek přání zůstavitele splnit a dlouho neexistovala žádná právní úprava, kterou by byla přání zůstavitele právně chráněna. Na druhé straně bylo nezbytné motivovat dědice, aby fideikomis vůbec přijal a převod majetku na jinou osobu zprostředkoval, protože se mohlo stát, že z dědictví nic nezískal, a naopak měl ještě povinnost splnit dluhy zůstavitele. Z toho důvodu bylo za vlády císaře Vespasiána vydáno *senatusconsultum*, kterým byla zavedena tzv. falciánská kvarta, která založila dědicům nárok na povinnou minimální částku, pokud přijali fideikomis ve prospěch třetí osoby.⁸ Římskoprávní fideikomis tedy v podstatě odpovídá současné české právní úpravě svěrenského nástupnictví, kterému je věnován bod 3.1 této práce.

1.2. Svěrenství v českých zemích

Převod majetku byl v českých zemích zprvu řešen pouze podle pravidel kmenových tradic. Jakmile ale bylo možné, aby majetek nabývala šlechta, vyvstal problém udržení takového majetku. V důsledku husitských válek došlo k tomu, že šlechta nabyla významnou část majetku královského a majetku církve, s čímž vyvstala otázka, jak tento majetek v rukou šlechty udržet.⁹ Institut, který znamenal určitý pocit jistoty byl zápis půdy do zemských desek, předobrazu dnešního katastru nemovitostí.

Na tomto místě považuji za relevantní zmínit příklad majetkového společenství rodu Rožmberků, kteří hnání přáním nedělitelnosti rodového majetku založili statut, který jim posléze

⁷ BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. Svěrenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-938-8, s. 5.

⁸ Tamtéž; Falciánská kvarta je i dnes součástí českého právního řádu, byť ne u svěrenského nástupnictví, ale v ustanovení § 1598 OZ upravující odkaz, podle kterého musí alespoň čtvrtina z hodnoty dědictví zůstat odkazy nezatížená.

⁹ Tamtéž.

potvrdil i král Vladislav II. a zároveň byl vložen do zemských desek. Principem statutu byla nedělitelnost majetku a správa, již vykonávala osoba, která byla určena na základě principu primogenitury.¹⁰ Ostatní členové rodu měli nárok pouze na požitky z majetku. V té době se jednalo o jakýsi speciální právní konstrukt podobný svěřenství, nicméně nebyl právem upravený, a tudíž nevynutitelný.¹¹

1.2.1. Rodinný nedíl a rodinný fideikomis

Středověké české právo znalo institut rodinného nedílu. Díky tomuto institutu docházelo k přechodu vlastnictví k půdě, resp. statkům jen na určitý okruh příbuzných v nedílu. Za svého života pak mohl vlastník se statkem volně disponovat, ale nemohl o něm pořídit závěť. Nevýhodou nedílu kromě toho také bylo, že v okamžiku, kdy v nedílu nezbýval žádný příbuzný, statek připadl státu.¹²

Princip rodinného nedílu byl v 17. století zrušen a místo něj se začal užívat rodinný fideikomis, který se do českého práva, ale i do dalších evropských regionů, dostal z románských zemí.¹³ Rodinný fideikomis byl zřizován převážně testamentem, v němž zůstavitel vyňal určitou část svého majetku a svěřil jej do správy osobě z rodiny či z rodu.¹⁴ Majetek takto vyčleněný nebylo možné dělit ani zcizovat, při zřizování rodinného fideikomisu zůstavitel určil pravidla nástupnictví a práva dědiců.¹⁵ Rodinný fideikomis byl ale povahou spíše privilegium, které mohla užívat jen šlechta se souhlasem panovníka a tedy o jeho širší využitelnosti nelze vůbec mluvit.

1.2.2. Svěřenství podle ABGB

Podle ustanovení § 608 ABGB bylo zůstaviteli umožněno využít tzv. svěřenské náhradnictví, teorií také nazývané fideikomisární substitucí¹⁶, kterým mohl zůstavitel uložit dědici povinnost přijmout dědictví a po určité době nebo splnění stanovených podmínek dědictví přenechat jinému zůstavitelem určenému dědici. Obecně ABGB zároveň nestanovilo omezení co

¹⁰ URFUS, V. Rodinný fideikomis v Čechách. In: *Sborník historický*. 1962, s. 204.

¹¹ Tamtéž.

¹² Tamtéž, s. 24.

¹³ MAŤA, Petr. *Svět české aristokracie: (1500-1700)*. Česká historie. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-312-6, s. 134.

¹⁴ BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. *Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-938-8, s. 32.

¹⁵ MAŤA, Petr. *Svět české aristokracie: (1500-1700)*. Česká historie. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-312-6, s. 134.

¹⁶ BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. *Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-938-8, s. 57.

do počtu dalších fideikomisářů a sice za podmínky, že každý z nich byl současněkem zůstavitele.¹⁷ Z tohoto pravidla však existovaly výjimky. U nemovitých věcí bylo možné fideikomisářem určit osobu nenarozenou v době pořízení závěti, v takovém případě fideikomisární substituce trvala jen do prvního stupně, tzn. jen do okamžiku, kdy tyto věci získá první substitut (u movitých věcí toto pravidlo platilo do druhého stupně). Klíčové pro okamžik „získání“ v obou případech bylo nabytí dědictví.¹⁸ Právní postavení dědice spočívalo dle ABGB v tom, že se sice stal vlastníkem pozůstalosti, ale byl v nakládání omezen právy dalších substitutů podle zápisu ve veřejných knihách.¹⁹

ABGB dále zakotvil rodinný fideikomis. Oproti časovému omezení fideikomisární substituce zde zákonodárce umožnil perpetuitu, přičemž dokonce zdůrazňuje, že perpetuita je účelem rodinného fideikomisu.²⁰

1.3. Zrušení rodinného fideikomisu a svěřenského nástupnictví

Po konci první světové války došlo k převzetí právního řádu rakousko-uherské monarchie zákonem o zřízení samostatného československého státu, který je (vzhledem ke svému obsahu a důsledkům) nazýván recepční normou. Už v prosinci roku 1918 byl ale vydán zákon o zrušení šlechtictví č. 61/1918 Sb. z. a n., který zakázal označení příslušníků šlechty jejich rodovými jmény s přídomkem, označování šlechtickými tituly, ale i tituly, které byly uděleny bez právního základu.²¹ Tento zákon šlechtu tedy zbavil titulů, ale neodebral jí majetek, který měla v rodinných fideikomisech. I po vzniku nového státního zřízení tedy byla velká část hmotného majetku ve vlastnictví původní šlechty, což nebylo v souladu s ideou nového demokratického státu a vznikl tak důvod pro provedení pozemkové reformy. Jelikož ale nedošlo ke zrušení institutu fideikomisů jako takových, významné části velkostatků byly ve fideikomisech nadále vázány a jejich rozdělení ze strany státu by tak bylo protiprávní, tudíž se jich pozemková reforma nemohla zpočátku dotknout. Fideikomis byl v té době zároveň vnímán jako zcela nežádoucí přežitek předchozího státního zřízení, který sloužil celým šlechtickým rodu jako určitá opora, což fakticky posilovalo

¹⁷ § 611 ABGB.

¹⁸ § 612 ABGB.

¹⁹ BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-938-8, s. 58.

²⁰ § 618 ABGB.

²¹ Např. doktorský titul, viz. BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-938-8, s. 73.

jejich postavení.²² Kombinace těchto dvou argumentů se posléze stala katalyzátorem pro zrušení rodinných fideikomisů, což se také stalo v červenci roku 1924 přijetím zákona č. 179/1924 Sb. z. a n., o zrušení svěřenství. Důvodová zpráva k tomuto zákonu uvádí, že demokratické státní zřízení nemůže nechat platné právní předpisy, které „...*mají vznik a podklad v moci a výsadách bývalé šlechty... Svěřenství ztěžovalo a s částí znemožňovalo řádné a rychlé provádění pozemkové reformy.*“²³ Zrušena ovšem nebyla fideikomisární substituce (svěřenské nástupnictví). Osoby zúčastněné na rodinném fideikomisu měly dokonce možnost na základě dohody přeměnit rodinný fideikomis na fideikomisární substituci, přičemž v takovém případě mohly použít pravidla nástupnictví z původního zakladatelského jednání.

Občanský zákoník z roku 1950 svěřenské nástupnictví výrazně omezil. Následující občanský zákoník z roku 1964 právní úpravu svěřenského nástupnictví dokonce zcela vyřadil. Dnešním pohledem ale lze dospět k závěru, že tím nedošlo k faktickému vymýcení užívání svěřenského nástupnictví, otázkou spíše zůstává, v jakém rozsahu bylo užíváno, ačkoli nebylo zakotveno v právním řádu, jak je vysvětleno v následujícím odstavci.²⁴

O fideikomisární substituci se znovu začalo mluvit v 90. letech v souvislosti s restitučními nároky, když se o zestátněné jmění přihlašovali fideikomisární substituti a jejich nástupníci. Několik takových případů se dostalo až před Ústavní soud, který rozhodl, že fideikomisární substitut dle ustanovení § 608 ABGB se považuje za osobu, jejíž věc přešla do vlastnictví státu²⁵ a že fakt, že taková osoba uplatňuje restituční nárok jakožto potomek fideikomisárního substituenta oprávněné osoby „... *nesmí zhoršit její postavení jen proto, že její předek v minulosti... nepoužil klasické závěti, ale jiný právní institut tehdy platného dědického práva.*“²⁶

Ačkoli se na našem území již před rekodifikací vyskytovaly různé podoby svěřenství, je na tomto vhodné připomenout, že svěřenský fond, jak jej české právo zná nyní, ideově vychází z fiducie podle právní úpravy provincie Quebec v Kanadě. Fiducii jako inspiračnímu zdroji zákonodárce je věnován bod 3.5 této práce.

²² Tamtéž, s. 75.

²³ Zpráva Senátu Národního shromáždění R. čs. O usnesení Poslanecké sněmovny (tisk 1925) ze dne 2. července 1924, k vládnímu návrhu zákona o zrušení svěřenství, tisk 1946.

²⁴ BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-938-8, s. 85.

²⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 11.12.1997, sp. zn. IV. ÚS 205/97.

²⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 11.03.2008, sp. zn. I. ÚS 274/04.

2. Právní úprava svěřenského fondu

2.1. Právní povaha svěřenského fondu

Právní úpravu svěřenského fondu zákonodárce umístil do části třetí hlavy druhé Občanského zákoníku, která upravuje správu cizího majetku. Samotnému svěřenskému fondu jsou potom věnována ustanovení § 1448 až 1474 Občanského zákoníku.

Občanský zákoník nepodává definici svěřenského fondu, pouze stanoví, že: „*Svěřenský fond se vytváří vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele tak, že ten svěří správci majetek k určitému účelu...*“²⁷. Je tedy vymezen jako určitý právní vztah, jež vznikl následkem právního jednání zakladatele, které spočívalo ve svěření správy majetku svěřenskému správci.²⁸ Takto lze majetek vyčlenit ke správě ve prospěch obmyšleného, případně i pro jiný stanovený účel.

Ze samotného zařazení právní úpravy svěřenského fondu do oddílu čtvrtého v rámci správy cizího majetku lze dovodit, že svěřenský fond představuje zvláštní úpravu správy cizího majetku a tedy obecná ustanovení o správě cizího majetku se použijí subsidiárně.²⁹ Povaha svěřenského fondu je ale poněkud komplikovaná, a to zejména proto, že ačkoli je alespoň rámcově stanovena jeho struktura, respektive zúčastněné osoby, což je typický znak všech právnických osob, nejedná se o právnickou osobu, tudíž svěřenský fond nemá právní osobnost.³⁰ Zároveň je důležité zmínit, že systematicky je úprava svěřenského fondu v Občanském zákoníku zařazena do absolutních majetkových práv. To však neznamená, že by svěřenský fond mohl být považován za vlastnictví, pouze obsahuje jeho určité prvky. Svěřenský fond není ani čistým závazkovým vztahem, byť vztah jako takový obsahuje dluh správce a pohledávku obmyšleného za správcem.³¹ Nutno dodat, že specifčnost konceptu svěřenského fondu pramení z aspektu bezsubjektového vlastnictví podle § 1448 odst. 3 OZ, který je v rozporu s obecným konceptem vlastnictví podle § 1011 OZ.³²

²⁷ § 1448 odst. 1 OZ

²⁸ JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. *Správa cizího majetku*. Právo prakticky. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-552-9, s. 109.

²⁹ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 580.

³⁰ Tamtéž.

³¹ Tamtéž.

³² TICHÝ, Luboš. *Vlastnictví bez vlastníka v českém svěřenském fondu (skica na margo trustu v českém právu)*. Online. *Advokátní deník*. Roč. 2020. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/04/04/vlastnictvi-bez-vlastnika-v-ceskem-sverenskem-fondu-skica-na-margo-trustu-v-ceskem-pravu/>. [cit. 2024-06-21].

Svěřenský fond tedy představuje specifický institut správy cizího majetku, který není právnickou osobou a nese prvky závazkového vztahu a vlastnictví.³³ V praxi se již objevila judikатурní definice svěřenského fondu:

„Pokud jde o institut svěřenského fondu upravený v ustanovení § 1448 až § 1474 o. z., jde o svěření majetku vyčleněného z vlastnictví zakladatele do svěřenského fondu správci tak, aby při respektování principu plné správy dbal s péčí řádného hospodáře o jeho rozmnožení a uplatnění zájmu beneficianta. Svěřenský fond tak představuje oddělené a nezávislé vlastnictví (účelový majetek, vlastnictví sui generis), které je „přivlastněno“ účelu, kterým je prospěch určité osoby. Nejde tedy o právnickou osobu, ale o institut občanského práva, který dává zakladateli příležitost upravit výkon vlastnického práva jiným způsobem (popsaným ve statutu).“³⁴ Tezi, že jde o vlastnictví sui generis svěřenského správce ale někteří autoři odmítají s tím, že jistě nebylo účelem zákonodárce přidat prostřednictvím svěřenského fondu zvláštní kategorii vlastnictví, naopak zákon vylučuje, že by k majetku měl správce, zakladatel či obmyšlený vlastnické právo.³⁵

Jedna z definic právní teorie mluví o svěřenském fondu jako o „*účelově určeném jmění*“, kdy vzniká „*komplex specifických právních interakcí mezi zakladatelem, svěřenským správcem a zpravidla určitým obmyšleným, jejichž povaha se odvíjí od zvláštní role, jakou uvedené subjekty ve svěřenském fondu zastávají.*“³⁶ Autor této definice dodává, že pojem *jmění* je nicméně nutné chápat širěji, a sice jako určitou „*schránku, v níž se seskupují peníze ocenitelná práva a povinnosti, nikoliv pouze kompozici existujícího majetku a existujících dluhů tvořící její aktuální vnitřní náplň.*“³⁷

Pro pochopení institutu svěřenského fondu a následnému vyřešení sporných oblastí jeho úpravy je klíčové, že se nejedná o právnickou osobu, ale o jmění s účelovým určením.³⁸

³³ Tamtéž.

³⁴ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 19. 10. 2021, sp. zn. 22 Co 104/2021.

³⁵ § 1448 odst. 3 OZ; LEDERER, Vít a SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. O principech svěřenského fondu, jeho flexibilitě a unikátnosti. Online. *Advokátní deník*. Roč. 2024. Dostupné z: https://advokatnidenik.cz/2024/06/01/o-principech-sverenskeho-fondu-jeho-flexibilite-a-unikatnosti/#_ftn5. [cit. 2024-06-21].

³⁶ LEDERER, Vít. *Fiducie a svěřenský fond. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR)*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-192-6, s. 229.

³⁷ Tamtéž, s. 46.

³⁸ Tamtéž.

2.1.1. Vyčleněný majetek

Vyčlenit lze jakýkoli majetek, nejčastěji budou vyčleňovány nejspíše peněžité prostředky a nemovité věci. Mohou jím být ale také například cenné papíry, práva duševního vlastnictví nebo pohledávky. Zároveň není vyloučeno ani to, aby součástí vyčleněného majetku byly i dluhy či povinnosti, například dluhy týkající se nemovitosti. Dluhy nicméně nemohou při vzniku převažovat a svěřenský fond musí mít vždy pozitivní majetkové saldo (což by mělo platit i po dobu jeho existence, aby svěřenský fond mohl plnit stanovený účel).³⁹

Velmi důležité je také načasování vyčlenění majetku do svěřenského fondu. Prvním důležitým pravidlem je, že nelze vyčlenit majetek do svěřenského fondu, pokud tím má být zkráceno právo věřitele na plnění jeho pohledávky, zejména pokud již bylo zahájeno insolvenční řízení. To potvrzuje i soudní rozhodnutí, ve němž soud nevyhověl insolvenční dlužnici, která se domáhala vyloučení nemovitostí vyčleněných do svěřenského fondu z majetkové podstaty po zahájení insolvenčního řízení.⁴⁰ Soud v tomto případě postavil najisto, že nelze takto účelově „vyvést“ majetek, jehož jediným účelem je zkrácení práv věřitelů.⁴¹ Druhý případ, kdy se soudy zabývaly načasováním vzniku svěřenského fondu byla situace, kdy zakladatel vyčlenil do svěřenského fondu téměř veškerý movitý i nemovitý majetek s účelem zajištění potřeb svých dětí, které byly určeny jako obmyšlení. Mezi těmito obmyšlenými ale nefigurovala dcera zakladatele, která se narodila zhruba rok před vznikem svěřenského fondu z umělého oplodnění a k níž byla zakladateli soudem stanovena vyživovací povinnost. Soud rozhodl, že: „...*pokud by se k tomuto majetku svěřenského fondu při rozhodování o výživném nepřihlíželo, pak by to ve svém důsledku znamenalo, že vyvedením majetku do svěřenského fondu by se stěžovatel mohl zbavit povinnosti řádně hradit výživné pro nezletilou, a to k její tíži...*“⁴²

³⁹ *Svěřenský fond - návod k použití: svěřenský fond očima účetního, auditora, znalce, daňového, transakčního a právního poradce.* Praha: PKF Apogeo Group, SE, 2022. ISBN 978-80-11-01039-3, s. 41.

⁴⁰ Rozsudek Krajského soud v Českých Budějovicích ze dne 30. 5. 2017, sp. zn. 42 ICm 2544/2016-88.

⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.01.2022, sp. zn. 5 Tdo 1273/2021 v tomto případě dovodilo i trestněprávní důsledky pro insolvenční dlužnici v podobě trestného činu poškození věřitele ve smyslu § 222 trestního zákoníku.

⁴² Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 10. 2021., sp. zn. I. ÚS 1356/21. Ústavní soud v jiném ze svých rozhodnutí řešil také otázku, zda může rodič přenést povinnost platit výživné dítěti na svěřenský fond, do nějž vyčlenil značnou část svého majetku a jehož je správcem. Ústavní soud rozhodl, že to možné není, neboť vyživovací povinnost je povinnost ryze osobní a nelze ji takto přenést na svěřenský fond (Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2022, sp. zn. III. ÚS 3382/21). Tento závěr však odmítá například Fojtů, podle nějž „...*dokud se plní dětem a dokud se plní z vůle rodiče, pak „vše funguje“ a není důvod ani stanovovat výživné rodiči, ani v zapojení svěřenského fondu spatřovat něco nekalého.*“ Srov. FOJTŮ, Dominik. Svěřenské fondy u soudů: co nám za poslední rok judikatura říká? Online. *Právní prostor*. 2021. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/sverenske-fondy-u-soudu-co-nam-za-posledni-rok-judikatura-rika>. [cit. 2024-06-21].

2.2. Vytvoření a vznik svěřenského fondu

Svěřenský fond se jeví jako jeden z vhodných institutů kontroly nad správou majetku pro zakladatele, který si přeje, aby s jeho majetkem bylo za života, ale i po jeho smrti nakládáno určitým způsobem.⁴³ Právní úprava tak umožňuje zakladateli vytvořit svěřenský fond nejen smlouvou o zřízení svěřenského fondu, ale i pořízením pro případ smrti. V druhém ze zmíněných případů mluvíme o tzv. testamentárním svěřenském fondu⁴⁴ a je nezbytné, aby pořízení pro případ smrti splňovalo všechny náležitosti statutu svěřenského fondu jakožto klíčové listiny svěřenského fondu.

2.2.1. Klíčové okamžiky svěřenského fondu

Zakladatel může svěřenský fond založit během svého života – *inter vivos* – prostřednictvím smlouvy, ve které vyčlení svůj majetek do svěřenského fondu, a kterou uzavře většinou se svěřenským správcem. V takovém případě je svěřenský fond zřízen hned účinností smlouvy, neboť účinnost zřízení svěřenského fondu nastává okamžikem přijetí pověření svěřenským správcem fond spravovat. Okamžik vzniku je potom vázán na zápis do Evidence svěřenských fondů, kdy návrh podává sám svěřenský správce.⁴⁵ Není vyloučeno, aby smlouvu o zřízení fondu uzavřel zakladatel s jinou osobou, zejména potom s obmyšleným.⁴⁶

Druhou situací je zřízení svěřenského fondu *mortis causa*, tedy prostřednictvím jednoho z institutů pořízení pro případ smrti⁴⁷, tj. nejčastěji závětí, případně dědickou smlouvou. U dědické smlouvy vyvstává otázka, s kým by ji vlastně měl zakladatel uzavřít a jaké důsledky z uzavření pro tuto osobu plynou, zejména zda se dá uzavření dědické smlouvy, kterou se zakládá svěřenský fond, považovat za povolání za dědice, respektive za odkazovníka. Vzhledem ke složitosti vztahu mezi svěřenským fondem a dědickým právem bude této otázce věnována pozornost v kapitole 4.

Pořízením pro případ smrti je také dovětek⁴⁸, nicméně tím zřídit svěřenský fond nelze, respektive nelze jej využít k bezprostřednímu zřízení svěřenského fondu. Zákon stanoví, že

⁴³ Z dostupných informací vyplývá, že v posledních letech zakladatele v drtivé většině případů zakládají svěřenské fondy za účelem správy majetku již za života. Konkrétně jde o 92 % případů, viz. *Svěřenský fond - návod k použití, 2. aktualizované a rozšířené vydání*. Praha: PKF Apogeo Group, 2024. ISBN 978-80-1105-039-9, s. 88.

⁴⁴ ZIMA, Petr. § 1448 [Vymezení svěřenského fondu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 16.

⁴⁵ § 65b ZVR.

⁴⁶ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III, (§ 976-1474)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-19]. Dostupné z: www.aspi.cz.

⁴⁷ § 1448 odst. 1 OZ.

⁴⁸ § 1494 OZ.

dovětkem „*může zůstavitel nařídit odkaz, stanovit odkazovníku nebo dědici podmínku, nebo doložit čas anebo uložit odkazovníku nebo dědici příkaz*“⁴⁹, a tedy o svěřenském fondu vůbec nemluví. I tak by ale zůstavitel mohl zůstavitel dědici uložit příkaz, aby vyčlenil část určitého majetku a vytvořil tak svěřenský fond, zůstavitelova vůle by tak byla „právním zdrojem“ svěřenského fondu, ale zakladatelem by byl dědic.⁵⁰

V případě zřízení svěřenského fondu *mortis causa* vzniká svěřenský fond již smrtí zůstavitele a následný obligatorní zápis do Evidence svěřenských fondů má pouze deklaratorní charakter. Přijetí správy svěřenským správcem je u svěřenského fondu *mortis causa*, co se okamžiku vzniku týče, druhořadý – pokud se správce správy ujme již za života zakladatele, vznikne svěřenský fond až jeho smrtí, a naopak pokud se správce ujme správy až po smrti zakladatele, vzniká svěřenský fond zpětně ke dni smrti zakladatele.⁵¹

2.2.2. Statut svěřenského fondu

Statut svěřenského fondu je jednostranné právní jednání zakladatele, jehož vyhotovení následuje po právním jednání, které svěřenský fond zřizuje, tzn. po smlouvě o zřízení svěřenského fondu (u založení svěřenského fondu pořízením pro případ smrti je statut vtělen přímo do pořízení pro případ smrti).⁵² Ačkoli zákon stanoví, že každý svěřenský fond musí statut mít⁵³, zůstává v jeho úpravě velmi strohý a ponechává tak praxi mnoho nevyjasněných otázek. Zákon nestanoví lhůtu, kdy nejpozději po vytvoření svěřenského fondu musí být statut vydán, ale ani právní následky, pokud vůbec vydán není. Právní teorie se dříve přikláněla k tomu, že následkem absence statutu není nemožnost vzniku svěřenského fondu, zejména z toho důvodu, že údaje, které má statut obsahovat, jsou uvedeny již v zakladatelském právním jednání a tudíž by nemělo absencí statutu dojít k situaci, kdy svěřenský fond vůbec nevznikne.⁵⁴ Součástí sbírky listin Evidence

⁴⁹ § 1498 OZ.

⁵⁰ LEDERER, Vít. *Fiducie a svěřenský fond. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR)*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-192-6, s. 71.

⁵¹ HOLLMANN, Jakub. *Svěřenský fond v českém právním prostředí: jeho parametry, efektivní správa a daňové dopady – I. část*. Právní rozhledy, 2022, č. 9, s. 313-320.

⁵² Pro úplnost dodejme, že při zřízení svěřenského fondu zakladatel musí uhradit poplatek za sepsání statutu ve formě podkladového notářského zápisu pro zápis do Evidence svěřenských fondů, přičemž výše tohoto poplatku se odvíjí od hodnoty vyčleňovaného majetku a minimální výše poplatku činí 20 000 Kč podle sazebníku v položce A notářského tarifu.

⁵³ § 1452 odst. 1 OZ.

⁵⁴ ELISCHER, D. V DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol. *Občanské právo hmotné. Díl třetí: Věcná práva*, Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 188; ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1215.

svěřenských fondů je nyní statut svěřenského fondu⁵⁵, tudíž lze dovodit, že bez statutu by svěřenský fond vůbec neměl být do evidence zapsán.⁵⁶ Pokud by statut do sbírky listin svěřenský správce nezaložil, může mu soud za nesplnění této povinnosti uložit pořádkovou pokutu.⁵⁷ I zde je demonstrována specifická povaha svěřenského fondu v tom, že zákon výslovně stanoví, že tato pokuta je ukládána správci a nepostihuje majetek svěřenského fondu. V případě, že by svěřenský správce ani na výzvu soudu nereagoval, případně pokud by mohla být závažným způsobem ohrožena práva třetích osob a byl by na tom právní zájem, může soud – po poskytnutí přiměřené lhůty k nápravě a notifikační povinnosti vůči obmyšlenému, zakladateli a protektorovi – zahájit řízení o zrušení svěřenského fondu i bez návrhu.⁵⁸

Povinné náležitosti statutu, který má obligatorní formu notářského zápisu, zahrnují označení svěřenského fondu⁵⁹, označení majetku, který zakladatel do svěřenského fondu vyčlenil, vymezení účelu svěřenského fondu, podmínky pro plnění poskytnuté ze svěřenského fondu, stanovení osoby obmyšleného nebo obmyšlených, pokud takovým má být poskytováno plnění, případně způsob jejich stanovení a počet svěřenských správců s údajem, jakým způsobem jednají. Naopak nepovinnou náležitostí statutu je doba trvání svěřenského fondu, přičemž pokud ta není určena, uplatní se právní fikce, že je svěřenský fond zřízen na dobu neurčitou.⁶⁰

Svěřenský fond zřízený za soukromým účelem má časové omezení, které vyplývá z ustanovení § 1460 OZ, podle kterého právo na majetek ze svěřenského fondu vzniká nejpozději uplynutím sta let od vzniku svěřenského fondu, a to i v případě, kdy statut určí pozdější dobu. Jde tedy o nepřímé časové omezení trvání svěřenského fondu. Zákon dále stanoví výjimku z tohoto časového omezení pro ty obmyšlené, kteří mají právo na podíl na majetku svěřenského fondu, které vznikne nejpozději při zániku posledního práva na plody a užitky. Druhou výjimku tvoří lidé, kteří jsou současníky zakladatele, děti zakladatele nebo jeho současníci, pokud tito mají nastoupit do pozice obmyšleného se smrtí či zánikem předchozího obmyšleného.⁶¹ Naopak zánik práva

⁵⁵ § 66 písm. a) ZVR.

⁵⁶ ZIMA, Petr. § 1452 [Statut]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 2.

⁵⁷ § 118a odst. 5 ZVR.

⁵⁸ § 118a odst. 6 ZVR.

⁵⁹ Zákonodárce zde použil pojem „označení“ a ne „název“ jako tak činí u právnických osob. Označení musí obsahovat označení „svěřenský fond“ a musí alespoň rámcově vyjadřovat jeho účel.

⁶⁰ § 1452 odst. 2 OZ.

⁶¹ § 1460 odst. 1 věta druhá OZ.

obmyšleného na plody a užitky je omezen do sta let od vzniku svěřenského fondu, respektive nejpozději do smrti daného člověka.⁶²

Na svěřenský fond založený za veřejně prospěšným účelem se tato časová omezení neuplatní, tudíž je možné, aby takové existovaly po staletí.⁶³

2.2.3. Změna statutu svěřenského fondu

Nejasnosti přetrvávají u změny statutu. Zákon v případě, kdy je dosažení vymezeného účelu svěřenského fondu nemožné nebo obtížně dosažitelné, svěřuje soudu právo svěřenský fond na návrh osoby s právním zájmem zrušit. Soud ale v tomto případě může také upravit statut, pokud sezná, že tak lze splnit vymezený účel fondu nebo se mu alespoň přiblížit.⁶⁴ Změna statutu však musí za všech okolností ctít původní úmysl zakladatele. Žádnou jinou změnu zákon nezmiňuje a o možnosti změnit statut v jiném případě a jiným způsobem zatím v odborné literatuře nepadá shoda.

Jeden z názorů naznačuje, že změnit statut je možné i v zákonem nepředvídané situaci za předpokladu, že tak stanoví zakladatel ve statutu, ve kterém také určí mechanismus této změny, tzn. kdo je k provedení takové změny oprávněn a za jakých podmínek.⁶⁵ K tomuto názoru se pak váže také doporučení na relativní volnost statutu a vyhnutí se přílišným detailům, kvůli kterým by statut bylo nutné měnit často. Na tomto místě je ale důležité zmínit, že zákonodárce na změnu statutu myslel u nadace, která se svěřenskému fondu v hlavních rysech podobá, a výslovně stanovil, že nadační listinu lze změnit pouze za podmínek v ní určených.⁶⁶ V komentářové literatuře se vyskytuje otázka, zda zákonodárce úmyslně změnu statutu v jiných případech neupravil, protože považuje změnu za nepřipustnou, anebo jde čistě o opomenutí. Důvodová zpráva k této problematice mlčí. Domnívám se, že nejde o opomenutí zákonodárce, naopak se tím projevují znaky svěřenského fondu jako specifického institutu a neměnnosti statutu, jak bude rozebráno níže.

⁶² § 1460 odst. 2 OZ.

⁶³ *Svěřenský fond - návod k použití: svěřenský fond očima účetního, auditora, znalce, daňového, transakčního a právního poradce*. Praha: PKF Apogeo Group, SE, 2022. ISBN 978-80-11-01039-3, s. 37.

⁶⁴ § 1469 odst. 1 a 2 OZ.

⁶⁵ *Svěřenský fond - návod k použití: svěřenský fond očima účetního, auditora, znalce, daňového, transakčního a právního poradce*. Praha: PKF Apogeo Group, SE, 2022. ISBN 978-80-11-01039-3, s. 56; PIHERA, Vlastimil a Kateřina RONOVSÁ. *Fundační principy a hranice jejich flexibility. K otázce možnosti dodatečných změn podmínek fungování svěřenských fondů a fundací*. Právník. Praha: AV ČR, Ústav státu a práva, 2018, roč. 157, č. 9, s. 705-722. ISSN 0231-6625.

⁶⁶ § 317 OZ.

Na podporu tohoto přístupu se objevuje argument srovnání s institutem trustu *common law*. Trust spočívá na jakémsi rozštěpení vlastnického práva, kdy je nutné naplnit složku beneficiálního vlastnictví, a tudíž u trustu musí být (na rozdíl od svěrenského fondu) vždy určen beneficiant. Beneficienti trustu mají výrazně silnější postavení než obmyslení českého svěrenského fondu, protože jsou oprávněni schválit jakékoli právní jednání, které učiní správce, a to i takové, kterým se trust ruší.⁶⁷ Zájmy beneficiantů trustu tak vždy převáží nad zájmy, respektive nad vůlí zakladatele. Na tomto místě je však nezbytné připomenout, že svěrenský fond vychází z quebecké fiducie, nikoli z trustu, přičemž quebecká doktrína tento přístup, kdy beneficianti mají velice široké pole působnosti, odmítá.⁶⁸ I když bychom tak chtěli dojít ke stejnému závěru, a sice, že možnost změny statutu je možná i v případech, se kterými zákon nepočítá, nelze se při tom opírat o tento argument.

Opačný názor říká, že statut svěrenského fondu je listina rigidní a zásahy do ní, s výjimkou zásahu soudu podle § 1469 OZ, nejsou vůbec přípustné, tzn. ani když si tak zakladatel vyhradí ve statutu. Opírá se přitom o argument, že svěrenský fond nemá povahu závazku, ale jedná se o věcněprávní institut a formulace zákona nenechává prostor pro úvahy o změně statutu, zároveň odkazuje na obecné principy trustů.⁶⁹ Jak již ale bylo výše řečeno, právní úpravu nebo principy trustů nelze považovat za zdroj odpovědi. Tento názor potom vyvracejí i někteří autoři, přičemž poukazují na úpravu lichtenštejnského trustu, který představuje patrně nejstarší kontinentálně-právní pojetí trustu, u kterých je změna statutu možná samostatným rozhodnutím.⁷⁰

Za zcela klíčové ale považuji upozornit na hlavní pojmové znaky svěrenského fondu, kterými jsou vyčleněný majetek a účel svěrenského fondu. Domnívám se totiž, že je to právě účel, který nám poskytuje odpověď na otázku změny statutu. Svěrenský fond je specifický institut, v českém právním řádu ojedinělý, kdy je vytvořen určitý soubor jmění bez vlastníka, ale v postavení jakéhosi *quasi* vlastníka vystupuje svěrenský správce, tj. ačkoli vlastně je v pozici vlastníka, není jím. Zakladatel při vytvoření svěrenského fondu stanoví jeho účel. Pokud bychom připustili možnost zakotvit ve statutu právo zakladatele na změnu statutu podle jeho potřeby (nebo

⁶⁷ Rozhodnutí britských soudů *Saunders v Vautier* z 19. století dokonce připustilo, že lze schválit i taková právní jednání, která jsou v rozporu s vůlí zakladatele.

⁶⁸ PIHERA, Vlastimil a Kateřina RONOVSKÁ. *Fundační principy a hranice jejich flexibility. K otázce možnosti dodatečných změn podmínek fungování svěrenských fondů a fundací*. Právník. Praha: AV ČR, Ústav státu a práva, 2018, roč. 157, č. 9, s. 705-722. ISSN 0231-6625.

⁶⁹ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a KOVÁŘ, Ivan. *Svěrenské fondy: příležitosti a rizika*. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-726-2, s. 86-87.

⁷⁰ PIHERA, Vlastimil a Kateřina RONOVSKÁ. *Fundační principy a hranice jejich flexibility. K otázce možnosti dodatečných změn podmínek fungování svěrenských fondů a fundací*. Právník. Praha: AV ČR, Ústav státu a práva, 2018, roč. 157, č. 9, s. 705-722. ISSN 0231-6625.

potřeby jakýchkoli jiných osob), došlo by tím k úplnému popření povahy institutu svěřenského fondu jako takového, jelikož by původní vlastník, který byl veden záměrem majetek vyvést mimo svou dispoziční sféru, mohl osud majetku ovlivnit stejným způsobem, jako kdyby jej do svěřenského fondu vůbec nevyčlenil. Tento argument podporuje nejen část právní teorie⁷¹, ale také fakt, že zákonodárce si byl vědom toho, že není žádoucí, aby svěřenský fond vytvořila jedna osoba a tatáž osoba vykonávala bez dozoru jiné osoby i funkci svěřenského správce (případně aby takový průnik funkcí vznikl u obmyšleného).⁷² Toto ustanovení má podle všeho povahu normy chránící veřejný pořádek⁷³ a tudíž není možné, aby jej zakladatel ve statutu vyloučil. Jinými slovy, zákonodárce myslel na to, aby nenastala situace, kdy zakladatel vyčlení majetek do svěřenského fondu, ale fakticky nad ním stále bude mít veškerou moc a mohl by tak svěřenský fond zneužít, zejména zřejmě k poškození práv třetích osob. Svěřením zakladateli oprávnění ke změně statutu (kromě zákonem zakotvené ingerence soudu v § 1469 odst. 2 OZ) by ale fakticky došlo ke stejnému důsledku, kdy by zakladatel měl veškerou moc nad osudem majetku.⁷⁴ Taktéž je důležité upozornit na to, že podle nemalé části právní praxe je svěřenský fond připodobňován k právnickým osobám obecně, zejména potom k fundacím, a z toho je dovozována jeho velká flexibilita.⁷⁵ Takový závěr ale nelze považovat za správný, neboť jak bylo uvedeno výše, svěřenský fond je zcela svébytný institut, má svou vlastní komplexní právní úpravu a je nepřijatelné ohýbat jej podle vlastní potřeby.⁷⁶

Důležité je také poukázat na rozhodnutí jednoho z nižších soudů, který se tímto zabýval. Soud se zabýval návrhem na změnu statutu svěřenského fondu, který podala správkyň a zároveň obmyšlená s tím, že chtěla rozšířit okruh obmyšlených na děti zakladatele. Soud jí vyhověl a statut tímto způsobem změnil s argumentací, že tak bude nejlépe vyhověno zakladateli fondu. Klíčové je zde odůvodnění rozhodnutí, zejména s ohledem na preambuli statutu, kde si zakladatel vyhradil

⁷¹ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, LEDERER, Vít. Svěřenské fondy – bez mystifikací a pověr. Právní rozhledy, 2024, č. 1-2, s. 38.

⁷² Viz. § 1454 OZ, která pro tuto situaci zavádí povinnost jmenovat dalšího svěřenského správce, přičemž správci jednají společně.

⁷³ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, LEDERER, Vít. Svěřenské fondy – bez mystifikací a pověr. Právní rozhledy, 2024, č. 1-2, s. 38.

⁷⁴ Autoři Lederer a Svejkský naopak jmenují princip neměnnosti statutu jako jednu z hlavních výhod svěřenského fondu.

⁷⁵ Tamtéž. Autoři poukazují na to, že právní praxe tím dokazuje, že vlastně nepochopila povahu institutu svěřenského fondu a snaží se ho ohýbat tak, aby jí v konkrétních situacích vyhovoval jen z důvodu, že právní úprava je velmi velkorysá.

⁷⁶ LEDERER, Vít a SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. O principech svěřenského fondu, jeho flexibilitě a unikátnosti. Online. *Advokátní deník*. Roč. 2024. Dostupné z: https://advokatnidenik.cz/2024/06/01/o-principech-sverenskeho-fondu-jeho-flexibilite-a-unikatnosti/#_ftn5. [cit. 2024-06-21].

právo na změnu statutu, kdy soud stanovuje: „...*Jestliže zákon nepřipouští jiné způsoby změny svěřenského fondu, resp. u změny statutu připouští pouze intervenci soudem při respektování původního účelu a jeho nahrazení podobným účelem, potom podle § 978 občanského zákoníku jakékoliv jiné změny nejsou účinné erga omnes (a contrario § 978 občanského zákoníku). Závěr o neměnnosti statutu po dobu trvání svěřenského fondu vyplývá nejen ze shora uvedeného, ale i z logického výkladu jednotlivých ustanovení. Pokud vznikem svěřenského fondu vzniká oddělené a nezávislé vlastnictví, nemůže zakladatel, původní vlastník věcí vyčleněných do svěřenského fondu, zasahovat do statutu...*

Zakladatel vznikem svěřenského fondu však vlastnictví pozbude, a proto nemůže již nic měnit na tom, jak bude vykonáváno vlastnické právo k věcem vyčleněným do svěřenského fondu; i zakladatel (původní vlastník) musí sám respektovat, jak vše vymezil ve statutu. Ust. § 1452 občanského zákoníku změny statutu nepřipouští, ust. § 1468 občanského zákoníku připouští intervenci jenom zvýšením majetku, ust. § 1469 připouští úpravu statutu soudem. Proto není možné, aby si to vymínil zakladatel ve statutu, že on sám anebo jím určená osoba může zasáhnout do statutu a statut změnit.“⁷⁷

Soud v tomto případě tedy připustil změnu statutu mimo jiné s tím, že jde povahou spíše o změnu technickou a zdůrazňuje, že soud nemůže zasáhnout do podstatných částí statutu, „...*protože by se nevyhnutelně dostal do rozporu s vůlí zakladatele.*“⁷⁸ Jakkoli lze mít jisté pochybnosti o tom, do jaké míry je změna okruhu obmyšlených změnou technickou, považují toto rozhodnutí za vítané, a to i s ohledem na to, že soud v rozhodnutí mimo jiné konstatoval, že zakladatel si vyhradit právo ke změně statutu nemůže a pokud tak učiní, jedná v rozporu se zákonem, přičemž soud apeluje na princip neměnnosti statutu.

V jiném rozhodnutí se soud zabýval návrhem na změnu statutu, který mimo jiné obsahoval i změnu spočívající v oprávnění měnit statut zakladatelem nebo obmyšleným. Soud tuto část návrhu zamítl s odůvodněním, že úprava svěřenských fondů je součástí úpravy věcných práv, od které se nelze odchýlit s účinky *erga omnes* podle ustanovení § 978 OZ, zároveň poukazuje na fakt, že ustanovení § 1469 OZ umožňuje změnu pouze soudu.⁷⁹

Téma změny statutu svěřenského fondu dosud představuje patrně nejspornější aspekt celé právní úpravy. Domnívám se ale, že soudy se vydávají správnou cestou, když opakovaně odkazují

⁷⁷ Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 16. 11. 2020, sp. zn. 33 Nc 1601/2020.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Usnesení Okresního soudu Praha-východ ze dne 10. 2. 2021, sp. zn. 12 Nc 1401/2020-31.

na neměnnost statutu a odmítají možnost jiné změny než právě zásahem soudu. Lze očekávat, že se tato rozhodovací praxe ustálí a bude potvrzena i vyššími soudy, což by významně prospělo celkovému obrazu svěřenského fondu.

2.2.4. Další dokumenty a nástroje svěřenského fondu

Obligatoční listiny svěřenského fondu jsou zakladatelské právní jednání a statut (v případě testamentárního svěřenského fondu jsou tyto spojeny v porřízení pro případ smrti). Vedle nich ale existuje řada dalších listin, jejichž sepsání může konkretizovat nebo zjednodušit fungování fondu. Takovými listinami jsou prohlášení zakladatele o vyčlenění majetku za účelem jeho správy daným svěřenským správcem, a prohlášení svěřenského správce o přijetí takové funkce. Zejména prohlášení správce je velmi praktické, protože pokud skončí funkce předchozímu správci, nový správce nemusí uzavírat novou smlouvu o výkonu správy, ale postačí samostatné prohlášení odkazující na statut, případně na smlouvu o výkonu funkce uzavřenou s předešlým svěřenským správcem.⁸⁰

Dalším praktickým, ač zcela nepovinným dokumentem, je rodinná ústava. Rodinná ústava je jednoduchý dokument, ve kterém si rodina ujasní, jak může a má společná správa majetku fungovat. Jde o jakýsi morální kodex rodiny, který tvoří součást nástupnického plánu a může eliminovat rozpory ohledně správy majetku. V rodinné ústavě si členové rodiny ujasní, co od svěřenského fondu očekávají, že mají zájem na bezproblémovém fungování rodiny po vzniku svěřenského fondu a potvrdí si, že nechtějí rozvrátit vztahy v rodině. Je zřejmé, že pro sestavení rodinné ústavy je tedy nutné aktivní zapojení rodinných příslušníků. Rodinná ústava jakožto nepovinný dokument v praxi často neobstojí kvůli rozdílnému očekávání účastníků, a právě kvůli tomu lze u rodinné ústavy doporučit, aby se rodinní příslušníci, respektive budoucí členové svěřenského fondu intenzivně zamysleli nad fungováním svěřenského fondu, aby rodinná ústava a případné další dokumenty byly výsledkem kompromisu.

Podobné účinky může mít i tzv. listina přání, která je jednostranným prohlášením zakladatele, ve kterém sdělí, jaká má očekávání od fungování svěřenského fondu, proč jej zakládá a co očekává od svěřenského správce. Listina přání je taktéž dokument nepovinný, nicméně může vhodně doplnit systém dalších dokumentů a pravidel a přispět tomu, aby byla přání zakladatele šetřena v co nejvyšší možné míře.

⁸⁰ *Svěřenský fond - návod k použití: svěřenský fond očima účetního, auditora, znalce, daňového, transakčního a právního poradce*. Praha: PKF Apogeo Group, SE, 2022. ISBN 978-80-11-01039-3, s. 20-21

Výhodné může být také vytvoření rodinné rady, která jakožto jakýsi kolektivní orgán zajišťuje disciplínu rodiny při správě majetku. Rodinná rada se tak může pravidelně scházet a probírat všechny otázky správy svěřenského fondu. Stejně jako rodinná ústava je rodinná rada nepovinná a zákonem neupravená, nicméně její zakotvení ve statutu přináší nespornou výhodu hlavně v tom, že účastníci svěřenského fondu jsou v podstatě nuceni spolu jednat i v případě, kdy mezi sebou mají spory. Statut tak může například stanovit, že obmyšlený má nárok na plnění ze svěřenského fondu jen v případě, že se rodinná rada sejde alespoň jednou za šest měsíců. Zde je nicméně důležité upozornit na to, že žádný vytvořený orgán, ať už rodinná rada, komise nebo podobné orgány, v žádném případě nemohou zasahovat do správy svěřenského fondu, podílet se na ní nebo do ní zasahovat a měly by sloužit čistě jako jakési fórum pro osoby zúčastněné na svěřenském fondu, kde spolu mohou řešit společné otázky.⁸¹

2.3. Osoby zúčastněné na svěřenském fondu

2.3.1. Zakladatel

Zakladatelem je jakákoli osoba, tj. osoba fyzická i právnická, která vyčlení část svého majetku za účelem vytvoření svěřenského fondu. Na zakladatele – fyzickou osobu – je kladen požadavek svéprávnosti, ale jiné podmínky stanoveny nejsou.⁸² Dokonce není vyloučeno, aby zakladatelů svěřenského fondu založeného za života zakladatele bylo více.⁸³ U testamentárního svěřenského fondu naopak může být zakladatel jen jeden, což vychází ze specifické povahy pořízení pro případ smrti, kdy například závěť nemůže být pořízena několika osobami společně.⁸⁴

Zákon zároveň stanoví, kdo zakladatelem není, a sice osoba, která za doby trvání svěřenského fondu zvýší jeho majetek.⁸⁵

Svěřenský fond je založen vyčleněním majetku zakladatelem, což ale nemusí nutně znamenat, že tím role zakladatele ve svěřenském fondu končí. Naopak zákon nevylučuje, aby zakladatel byl zároveň svěřenským správcem, ba dokonce obmyšleným (to ostatně výslovně připouští i úprava quebecké fiducie⁸⁶). Situace, kdy je zakladatel zároveň svěřenským správcem

⁸¹ LEDERER, Vít a SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. O principech svěřenského fondu, jeho flexibilitě a unikátnosti. Online. *Advokátní deník*. Roč. 2024. Dostupné z: https://advokatnidenik.cz/2024/06/01/o-principech-sverenskeho-fondu-jeho-flexibilite-a-unikatnosti/#_ftn5. [cit. 2024-06-21].

⁸² ZIMA, Petr. § 1448 [Vymezení svěřenského fondu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 4.

⁸³ Tamtéž, s. 123.

⁸⁴ § 1496 věta druhá OZ.

⁸⁵ § 1468 OZ.

⁸⁶ Článek 1275 CCQ.

však musí být kompenzována dalším nezávislým svěřenským správcem⁸⁷, v praxi nazývaným protektor.

Zakladatel je tedy omezeně oprávněn zasahovat do fungování svěřenského fondu i po jeho vzniku, pokud si tak stanoví při vytvoření svěřenského fondu ve statutu. Významným oprávněním zakladatele je jmenování a odvolání správce svěřenského fondu, případně stanovení způsobu, jakým tak bude činěno.⁸⁸ Další práva zakladatele jsou jmenování obmyšlených a stanovení plnění poskytovaných ze svěřenského fondu⁸⁹, právo dohledu nad správou svěřenského fondu, přičemž právo dohledu se vykládá také jako povinnost dohledu, při jejímž porušení mohou nastoupit některé negativní důsledky, zejména povinnost k náhradě škody.⁹⁰ Dohled zahrnuje kontrolu dokladů svěřenského fondu a možnost žádat po správci předložení vyúčtování a jiné informace.⁹¹ Pokud zakladatel, případně i obmyšlený či další osoby s právním zájmem vyhodnotí, že svěřenský správce správu zanedbává, poskytuje jim zákon možnost obrátit se na soud a tím zabránit negativním důsledkům nedbalého počínání správce, a sice buď uložením určitého jednání nebo jeho zákazem, dokonce i odvoláním správce a jmenováním nového.⁹²

2.3.2. Svěřenský správce

Svěřenský správce má ve svěřenském fondu zcela zásadní roli. I samotné zřízení svěřenského fondu je vázáno na přijetí pověření svěřenským správcem.⁹³

Zákon stanoví, že svěřenským správcem může být každý svéprávný člověk, ale i právnická osoba, pokud tak stanoví zákon⁹⁴, přičemž tak stanoví u investičních společností podle zákona o investičních společnostech a investičních fondech.⁹⁵ Zároveň jím může být i sám zakladatel či obmyšlený, potom ovšem zákon stanoví kontrolní mechanismus spočívající ve jmenování třetí osoby svěřenským správcem, kdy správci právně jednají společně. Zákon nezakazuje, aby se

⁸⁷ § 1454 OZ.

⁸⁸ § 1455 OZ.

⁸⁹ § 1457 OZ.

⁹⁰ § 1463. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III, (§ 976-1474)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁹¹ § 1465 odst. 2 OZ.

⁹² § 1466 OZ. Umožněno je také domáhat se neplatnosti právního jednání správce, kterým poškozuje fond nebo plnění obmyšleným. Pokud za těchto okolností třetí osoba nabyla práva v dobré víře, nesmí neplatnost vést k její újmě.

⁹³ § 1451 odst. 1 OZ. Pokud je správců více, je svěřenský fond zřízen okamžikem přijetí správy prvním z nich. Vznik fondu je nicméně vázán na zápis do Evidence svěřenských fondů.

⁹⁴ § 1453 OZ.

⁹⁵ § 11, § 152 ZISIF.

takovým nezávislým svěřenským správcem, ale i běžným samostatným svěřenským správcem, stala osoba blízká zakladatele nebo obmyšleného⁹⁶, což může v praxi činit problémy zejména u veřejných funkcionářů z hlediska střetu zájmů. Veřejný funkcionář by tak vlastně měl bezpečný nástroj k vyvedení majetku ze svého vlastnictví, aniž by ho někdo nařkl z politických rozhodnutí ve vlastním ekonomickém zájmu, kdy si ale zároveň prostřednictvím svěřenského správce, kterého zastává osoba blízká, udrží vliv nad tímto majetkem.⁹⁷

Správce může zakladatel nebo ve statutu určená osoba odvolat i bez uvedení důvodu, stejně tak může být jeho funkce ukončena soudem, případně sám správce může z funkce odstoupit. Dále se na ukončení funkce správce použije obecné ustanovení o správci cizího majetku, podle kterého funkce zaniká mimo jiné osvědčením o jeho úpadku.⁹⁸ V případě uvolnění funkce správce po dobu trvání svěřenského fondu počítá právní úprava se jmenováním nového správce zakladatelem nebo jinou statutem určenou osobou. Pokud by zakladatel nebo taková osoba byli nečinní a správce nejmenovali, případně pokud by už osoby s tímto oprávněním nebyly a není stanoven jiný způsob jmenování správce, podá osoba, která na tom má právní zájem, návrh soudu, aby jmenoval svěřenského správce. Zpravidla je osobou podávající návrh obmyšlený, ale je možné, aby takový návrh podal kdokoli, kdo prokáže právní zájem, např. i věřitelé svěřenského fondu.⁹⁹ Součástí návrhu by mělo být i jméno navrhovaného správce. Podmínkou určení nového svěřenského správce je ovšem jeho souhlas se jmenováním, tudíž při sepisování návrhu by měla osoba s právním zájmem myslet nejen na to, zda navrhovaná osoba správce splňuje podmínky svéprávnosti u fyzické osoby, respektive jiné zákonné podmínky u právnické osoby, ale i na jejich ochotu funkci správce přijmout.¹⁰⁰

Svěřenský správce postupuje vždy s péčí řádného hospodáře¹⁰¹, což ale neznamená, že by veškeré činnosti správy musel vykonávat osobně. Při výběru osoby, na kterou hodlá delegovat činnosti správy, musí správce taktéž postupovat s péčí řádného hospodáře.¹⁰²

⁹⁶ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a KOVÁŘ, Ivan. *Svěřenské fondy: příležitosti a rizika*. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-726-2, s. 31.

⁹⁷ LEDERER, Vít. *Fiducie a svěřenský fond. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR)*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-192-6, s. 134.

⁹⁸ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a KOVÁŘ, Ivan. *Svěřenské fondy: příležitosti a rizika*. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-726-2, s. 31.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 32.

¹⁰¹ § 1411 OZ.

¹⁰² *Svěřenský fond - návod k použití, 2. aktualizované a rozšířené vydání*. Praha: PKF Apogeo Group, 2024. ISBN 978-80-1105-039-9, s. 49.

Nezřídka se stává, že je do svěřenského fondu vyčleněna pouze nemovitost, ve které navíc někdo bydlí, a jinak žádné peněžité prostředky ani jiné hodnoty. Zde je důležité mít na paměti, že svěřenský správce potřebuje ke správě fondu nějaké peněžní prostředky k pokrytí nákladů fondu a pokud mu tak neuloží statut svěřenského fondu, nemá povinnost tyto prostředky poskytovat ze svého. Pokud tedy zakladatel vyčlení pouze nemovitost, ze které neplyne žádný výtěžek a nebude možné uhradit náklady správy, nemůže být správa svěřenským správcem vykonávána řádně.¹⁰³ Nákladem správy je i odměna správce, která správci náleží v obvyklé výši, pakliže není sjednáno, že je výkon funkce správce vykonáván bezplatně.¹⁰⁴

2.3.3. Obmyšlený

Třetí důležitá osoba svěřenského fondu, ačkoli nemusí být vždy stanovena, je obmyšlený. Obmyšleného jmenuje a plnění mu určí zakladatel, případně zakladatel ve statutu vymezení způsobu určení obmyšleného, případně okruh obmyšlených. Pokud tak zakladatel neučiní, určí obmyšleného svěřenský správce a není vyloučeno ani určení obmyšleného třetí osobou.¹⁰⁵ Pokud není obmyšlený jmenován přímo, jde o tzv. diskreční svěřenský fond. Omezení se vztahuje na svěřenský fond pro soukromé účely, kdy svěřenský správce může obmyšleného jmenovat pouze za předpokladu, že statut určí okruh osob, z nichž lze obmyšlené jmenovat. Obecnou povinností při jmenování obmyšleného svěřenským správcem je dodržení péče řádného hospodáře.¹⁰⁶ Účinnost jmenování, respektive jiného určení obmyšleného svěřenského fondu zřízeného k soukromému účelu, nastává dnem jeho zápisu do Evidence svěřenských fondů.¹⁰⁷

Obmyšleným bude nejčastěji fyzická osoba, ale může jím být i osoba právnická. Vychází tak z právní úpravy, která to výslovně nezakazuje a dále ustanovení § 1460 odst. 1 OZ, které mluví o „smrti nebo zániku obmyšleného“.¹⁰⁸ Fyzická osoba nemusí být plně svéprávná, ať už z nedostatku věku nebo z důvodu omezení svéprávnosti, dokonce by obmyšleným mohl být i nasciturus.¹⁰⁹ U právnických osob zákonodárce taktéž žádná omezení nestanovil, tzn. obmyšleným může být jakákoli právnická osoba bez ohledu na její formu či účel. Právní literatura dokonce

¹⁰³ *Svěřenský fond - návod k použití: svěřenský fond očima účetního, auditora, znalce, daňového, transakčního a právního poradce*. Praha: PKF Apogeo Group, SE, 2022. ISBN 978-80-11-01039-3, s. 42.

¹⁰⁴ Viz. § 1402 odst. 1 OZ.

¹⁰⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz., § 1457 až 1462.

¹⁰⁶ § 1411 OZ.

¹⁰⁷ § 1457 odst. 3 OZ.

¹⁰⁸ LEDERER, Vít. *Fiducie a svěřenský fond. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR)*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-192-6, s. 202.

¹⁰⁹ Tamtéž.

dovozuje i možnost, aby obmyšleným byl sám svěřenský fond, a to zejména proto, že svěřenský fond může nabývat majetek tím, že mu určitá osoba zvýší rozsah majetku¹¹⁰ a tudíž nelze namítat, že svěřenský fond nemá nárok na plnění z jiného svěřenského fondu.¹¹¹

Obmyšlenému může být přiznáno právo na plody a užitky ze svěřenského fondu nebo právo na majetek ze svěřenského fondu, případně podíly na nich.¹¹² Nároky na tato plnění potom vznikají za podmínek stanovených statutem.

Obmyšlený má právo na plnění ze svěřenského fondu podle statutu. Zároveň má právo vzdát se plnění, kdy takové vzdání se musí mít formu notářského zápisu.¹¹³ Zákon nevyklučuje ani situaci, kdy by se obmyšlený chtěl z nějakého důvodu vzdát plnění pouze zčásti.¹¹⁴

Dědění postavení obmyšleného řeší právní teorie tak, že postavení obmyšleného na dědice automaticky nepřechází, nicméně je možné, aby na dědice přešly zralé nároky z postavení obmyšleného, které zatím nebyly uspokojeny. Zákon ale nevyklučuje ani to, aby statut určil, že se postavení obmyšleného dědí.¹¹⁵

2.3.4. Příspěvatel

V průběhu trvání svěřenského fondu se může stát, že se majetek, který jej tvoří, začne zmenšovat, což by mohlo vést k tomu, že nebude možné plnit účel svěřenského fondu. Z tohoto důvodu zákonodárce připouští možnost zvýšení majetku svěřenského fondu.¹¹⁶ Lze tak učinit pořízením pro případ smrti nebo smlouvou, přičemž tak nemusí být učiněno totožnou povahou právního jednání, jako kterým byl svěřenský fond vytvořen, tj. majetek testamentárního svěřenského fondu lze zvýšit jakoukoli smlouvou (v praxi zejména smlouvou darovací) a majetek svěřenského fondu založeného *inter vivos* lze naopak zvýšit pořízením pro případ smrti.¹¹⁷

¹¹⁰ § 1468 OZ.

¹¹¹ LEDERER, Vít. *Fiducie a svěřenský fond. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR)*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-192-6, s. 202. Autor tak dovozuje i s přihlédnutím ke quebecké právní teorii a judikatuře, podle které může být beneficentem fiducie jiná fiducie.

¹¹² § 1457 odst. 4 OZ.

¹¹³ § 1461 odst. 2 OZ.

¹¹⁴ § 1461 odst. 2 OZ a ZIMA, Petr. § 1461 [Právo obmyšleného na plnění]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 3.

¹¹⁵ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a KOVÁŘ, Ivan. *Svěřenské fondy: příležitosti a rizika*. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-726-2, s. 36.

¹¹⁶ § 1468 OZ.

¹¹⁷ LEDERER, Vít. *Fiducie a svěřenský fond. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR)*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-192-6, s. 226.

Takové zvýšení majetku nemá stejné účinky jako vytvoření svěřenského fondu, jde pouze o změnu jeho majetku, a tudíž s ním nejsou spojeny povinnosti sepsání statutu a přijetí správy svěřenským správcem. Svěřenský správce naopak – pokud je majetek zvyšován smlouvou – samotným uzavřením smlouvy vykonává správu.¹¹⁸

Příspěvatelem může být kdokoliv, zákon v tomto ohledu nestanoví žádná omezení. Důležité ale je, že se příspěvateľ zvýšením majetku neocitne v postavení zakladatele, naopak zákon toto výslovně vylučuje.¹¹⁹ Nezískává tedy práva zakladatele, zejména mu nenáleží výkon dohledu nad správou svěřenského fondu podle § 1463 odst. 1 Občanského zákoníku. Ustanovení vylučují nastoupení příspěvatele do postavení zakladatele však podle všeho nemá povahu kogentní normy a asi by tak bylo možné ve statutu stanovit, že příspěvateľ naopak vstupuje do postavení zakladatele a některá jeho práva mu náležejí.¹²⁰

2.4. Zánik svěřenského fondu

Zákon v první řadě stanovuje, kdy zaniká správa svěřenského fondu, a sice buď uplynutím doby, na kterou byl zřízen, naplněním účelu, který zakladatel stanovil, případně rozhodne-li tak soud.¹²¹ Správa soukromého svěřenského fondu zaniká taktéž v případě, že se všichni obmyšlení vzdají plnění. Důsledek zániku správy však neznamena zánik svěřenského fondu jako takového, ale pouze zánik svěřenské správy a vstoupení svěřenského fondu do zvláštní režimu vypořádání všech závazků fondu. Zákon u svěřenského fondu nepočítá s likvidací, ale materiálně jde o relativně podobný režim, neboť svěřenský správce činí všechny úkony směřující k vypořádání závazků, aby zabránil nežádoucímu stavu, kdy by přešly dluhy na osobu oprávněnou. Svěřenský správce má povinnost předložit obmyšlenému vyúčtování správy podle obecných ustanovení správy cizího majetku.¹²²

Po zániku správy majetek svěřenského fondu ztrácí své účelové určení a je nutné jej vydat oprávněné osobě. Ideální situací je stanovení takové osoby přímo v zakladatelském dokumentu zakladatelem. Není-li taková osoba stanovena, uplatní se postupně vyvratitelné právní domněnky v pořadí obmyšlený – zakladatel – stát.¹²³ V komentářové literatuře se nicméně objevují názory,

¹¹⁸ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, LEDERER, Vít. *Svěřenské fondy – bez mystifikací a pověr*. Právní rozhledy, 2024, č. 1-2, s. 34-39, s. 36.

¹¹⁹ § 1468 OZ.

¹²⁰ LEDERER, Vít. *Fiducie a svěřenský fond. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR)*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-192-6, s. 227.

¹²¹ § 1471 OZ.

¹²² § 1445 OZ.

¹²³ § 1472 OZ.

že by majetek měl být vydán dědicům zakladatele a ne státu, pokud se žádná z dřívějších právních domněnek neuplatní, a sice z důvodu, že právo na vydání majetku je právo podmíněné majetkové, není výlučně vázáno na osobu zakladatele a tudíž tvoří součást pozůstalosti a přechází na dědice.¹²⁴ Existuje ale i opačný názor, který říká, že k majetku vyčleněnému do svěřenského fondu zakladatel vyčleněním pozbyl vlastnické právo a tudíž ani není možné uvažovat, že by byl součástí pozůstalosti a předmětem dědění.¹²⁵ Autoři dále řeší i situaci, kdy by se po vydání majetku ze svěřenského fondu objevil nový obmyšlený (či dokonce zakladatel) a sice tak, že oprávněná osoba tak bude mít právo na vydání majetku svěřenského fondu z titulu bezdůvodného obohacení.¹²⁶

Samotné vydání majetku je jakousi smlouvou *sui generis*, kdy svěřenský správce na straně jedné vydává bez protiplnění majetek oprávněné osobě. Toto vydání může proběhnout i konkludentně.¹²⁷ Oprávněná osoba neručí za dluhy s majetkem spojené, není-li ujednáno jinak.¹²⁸

Pro úplnost ještě dodejme, že veřejně prospěšný fond se pro svou povahu řídí speciálním režimem vydání majetku, kdy o konkrétním nabyvateli rozhoduje soud a bude jím zejména jiný svěřenský fond nebo právnická osoba, které se co možná nejvíce blíží účelu svěřenského fondu.¹²⁹

Zánik samotného svěřenského fondu¹³⁰ je vázán na dispozici s poslední částí majetku svěřenským správcem, tj. zánik nastane např. s vydáním poslední části majetku oprávněné osobě.¹³¹ Pokud by nastaly podmínky pro zánik správy, ale ve svěřenském fondu by již žádný majetek nebyl, fond zanikne k okamžiku zániku správy. Někteří autoři upozorňují na nadbytečnost ustanovení § 1474 OZ o zániku fondu, neboť je zřejmé, že svěřenský fond jakožto účelově

¹²⁴ ZIMA, Petr. § 1472 [Vypořádání majetku při zániku správy fondu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 5. Tento názor zastává i MIMROVÁ, Tereza. *Svěřenský fond v kontextu dědického práva*. Právní rozhledy, 2019, č. 23-24, s. 840-846, která dodává, že až v situaci, kdy by nebyli žádní dědicové zakladatele by majetek svěřenského fondu připadl státu.

¹²⁵ Autoři také dodávají, že tak nejde o odúmrť, ale o právo státu *sui generis*. ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III, (§ 976-1474)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-6-16]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ ZIMA, Petr. § 1472 [Vypořádání majetku při zániku správy fondu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 5.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ § 1473 OZ.

¹³⁰ „Zánik“ svěřenského fondu je nicméně zavádějící pojem, protože se užívá u právnických osob, kterou svěřenský fond není. Zánik svěřenského fondu znamená spíše zánik všech práv a povinností, které s ním byly spojeny, viz. PIHERA, Vlastimil. § 1474 [Zánik svěřenského fondu]. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1582.

¹³¹ § 1474 OZ.

vyčleněný soubor majetku nemůže bez majetku vůbec existovat.¹³² Po zániku fondu svěřenský správce podá návrh na výmaz fondu z evidence svěřenských fondů¹³³, tj. výmaz z evidence má (narozdíl od zápisu do ní) pouze deklaratorní charakter.¹³⁴

Z dosud podaného výkladu je zřejmé, že svěřenský fond představuje v českém právním prostředí institut neobvyklý. Právní úprava je ale ve své podstatě komplexní a některé sporné otázky vznikají spíše v důsledku neporozumění samotné povaze svěřenského fondu. Domnívám se, že hlavní pro porozumění jeho povaze je uvědomění, že svěřenský fond se orientuje na účel, který mu dává směr. Ačkoli se tedy na svěřenském fondu účastní osoby zakladatele, svěřenského správce a případně obmyšleného nebo přispěvatele, rozhodující slovo bude mít vždy účel.

¹³² PIHERA, Vlastimil. § 1474 [Zánik svěřenského fondu]. In: SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1582 a SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. § 1474 [Zánik svěřenského fondu]. In: SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 521.

¹³³ § 1474 věta druhá OZ.

¹³⁴ Absenci jakéhokoli konstitutivního účinku výmazu z Evidence ostatně potvrdilo i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.12.2022, sp. zn. 27 Cdo 1929/2022.

3. Srovnání s jinými instituty mezigeneračního převodu majetku

Cílem této diplomové práce je zhodnotit institut svěřenského fondu i ve vztahu k dalším institutům, prostřednictvím kterých lze majetek buď převést, nebo kterým lze alespoň ovlivnit jeho osud. V této kapitole tak bude věnována pozornost i některým institutům zahraničních právních úprav, které lze pro převod majetku využít.

3.1. Svěřenské nástupnictví

Ačkoliv je svěřenské nástupnictví součástí právní úpravy dědického práva a nepředstavuje samostatný nástroj převodu majetku, považuji za vhodné jej na tomto místě zmínit jako jednu z možností, jak může zůstavitel ovlivnit osud svého majetku, a to i pro více než jedno předání. Jeho právní úpravu nalezneme v ustanoveních § 1512 a následující OZ.

Princip svěřenského nástupnictví spočívá v určení dvou a více osob jako dědiců zůstavitele, přičemž jeden bude dědic přední a další dědicové následní, respektive svěřenští nástupci. Přední dědic je potom ve specifickém postavení, kdy má sice k dědictví vlastnické právo, ale v omezeném rozsahu, pokud zůstavitel nestanovil širší rozsah. Nedotknutelné jádro tohoto práva představují práva poživatele, tj. plody a užitky dědictví. Neomezeně však může přední dědic s dědictvím nakládat za účelem úhrady dluhů zůstavitele, kdy může dědictví zatížit i zcizit.¹³⁵ Svěřenské nástupnictví poskytuje nástupci ochranu proti přednímu dědici, který by nakládal s dědictvím tak, že by práva nástupce byla omezena či zmařena. Tato ochrana spočívá v neúčinnosti takového právního jednání vůči nástupci u věci, která je zapsána ve veřejném seznamu, tzn. v praxi zejména věc nemovitá v katastru nemovitostí, pokud s jednáním sám nástupce nesouhlasil. Nejedná-li se o věc zapisovanou do veřejného seznamu, náleží svěřenskému nástupci ochrana prostřednictvím institutu relativní neúčinnosti.¹³⁶

Svěřenské nástupnictví vzniká povoláním za svěřenského nástupce, ale také pokud zůstavitel povolal dědice dědici, dále pokud dědici zakáže, aby o zděděném jmění pořizoval, nebo pokud povolá za dědice někoho, kdo ještě v době smrti zůstavitele není, případně povolá-li dědice s podmínkou nebo na dobu určitou. Podobně jako u svěřenského fondu se i zde uplatní časové omezení, a sice sta let od smrti zůstavitele, a to i za předpokladu, že sám zůstavitel určil delší dobu trvání svěřenského nástupnictví. Oproti svěřenskému fondu jde však o časové omezení přímé a svěřenské nástupnictví tak zpravidla nebude trvat tak dlouho jako svěřenský fond. Z tohoto

¹³⁵ § 1521 OZ.

¹³⁶ § 1524 OZ.

pravidla jsou však tři výjimky, a sice v případě, že všichni svěřenští nástupci jsou současníky zůstavitele, kdy je řada svěřenských nástupců neomezená, dále pokud zůstavitel stanovil, že svěřenský nástupce nabude dědictví až při smrti dědice, který je současníkem zůstavitele, kdy svěřenské nástupnictví zanikne okamžikem nabytí dědictví svěřenským nástupcem. Obdobně platí v situaci, kdy zůstavitel povolá okruh osob, z nichž některé nejsou jeho současníky. V takovém případě zaniká svěřenské nástupnictví okamžikem, kdy dědictví nabude první osoba, která nebyla současníkem zůstavitele.¹³⁷

Ačkoli vykazuje svěřenské nástupnictví některé rysy podobné svěřenskému fondu, nepředstavuje pro zůstavitele úplně vhodný nástroj pro předání majetku zejména z toho důvodu, že zůstavitel sice může určit, kdo bude svěřenským nástupcem, ale na rozdíl od svěřenského fondu mu nenáleží určení účelu majetku anebo bližší určení, jak má být s majetkem nakládáno.

3.2. Nadační fond

Jednou z alternativ ke svěřenskému fondu představuje fond nadační. Nadační fond je právnická osoba, konkrétně fundace, tudíž disponuje právní osobností od svého vzniku, tj. od zápisu do nadačního rejstříku¹³⁸, tím pádem je pozice nadačního fondu poněkud jistější a jeho povaha pro veřejnost zcela zřejmá, oproti fondu svěřenskému. Stejně jako svěřenský fond je možné jej založit dvěma způsoby, a sice zakládací listinou a pořízením pro případ smrti, přičemž není nutné takové listiny pořizovat formou veřejné listiny¹³⁹ (u pořízení pro případ smrti se forma samozřejmě řídí podle zákonných požadavků jednotlivých pořízeních). Statut může být vydán, ale není obligatorní náležitostí. Spíše bývá v praxi využíván jako jakýsi prováděcí předpis, prostřednictvím něhož jsou prováděny změny, aby nemuselo být zasahováno přímo do zakladatelské listiny.¹⁴⁰

Samotná právní úprava nadačního fondu je stručná, subsidiárně se na něj použijí obecná ustanovení o fundacích podle § 303 až 305 OZ a obecná ustanovení o právnických osobách podle § 118 a následující OZ. Naopak na nadační fond nelze subsidiárně použít ustanovení o nadaci

¹³⁷ § 1513 až 1515 OZ.

¹³⁸ § 397 OZ.

¹³⁹ BAJER, Jan. § 396 [Náležitosti zakladatelského právního jednání]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 14.

¹⁴⁰ *Svěřenský fond - návod k použití, 2. aktualizované a rozšířené vydání*. Praha: PKF Apogeo Group, 2024. ISBN 978-80-1105-039-9, s. 74.

s výjimkou změny účelu a listin.¹⁴¹ S přihlédnutím k těmto několika málo ustanovením a jejich povaze lze uzavřít, že právní úprava nadačního fondu je relativně benevolentní a flexibilní.

Nejdůležitějším úkolem zakladatele při založení nadačního fondu je vymezení jeho účelu, který musí být buď společensky nebo hospodářsky užitečný. Společenským účelem může být i účel čistě soukromý, tudíž lze založit i rodinný nadační fond, jak lze dovodit z ustanovení § 144 odst. 1 OZ.¹⁴² Jak bylo řečeno výše, je dle judikatury možné účel nadačního fondu zcela změnit, a to za předpokladu, že si tak zakladatel výslovně vyhradil v zakladatelském právním jednání, případně tuto pravomoc udělil některému orgánu. Lze tak učinit na základě analogického použití ustanovení o nadaci, která změnu zakladatelského právního jednání a účelu připouští.¹⁴³ Jde tedy o výjimku ze zákazu subsidiárního použití ustanovení o nadaci na nadační fond.

Nevýhodu nadačního fondu v porovnání se svěřenským fondem lze spatřovat zejména v povinnosti obsazení obligatorních orgánů, jelikož nadační fond povinně zřizuje správní a dozorčí radu (případně revizora)¹⁴⁴ a tito se také zapisují do nadačního rejstříku.¹⁴⁵ Není stanoven minimální počet členů těchto orgánů, je nicméně nutné počítat s tím, že to budou minimálně dvě osoby i přes to, že zákon explicitně nestanoví neslučitelnost členství v obou těchto orgánech, ale je tak možné dovodit ze samotné podstaty nadačního fondu.¹⁴⁶ Na druhou stranu ale narozdíl od svěřenského fondu není nutné jmenovat správce další třetí osobu, pokud by zakladatel byl zároveň správcem nebo obmyšleným.

Co se týče daňové zátěže nadačního fondu, nijak se neliší od daňové zátěže fondu svěřenského.

3.3. Německý Treuhand

Německá právní úprava umožňuje založení institutu tzv. *Treuhand*, který je obdobou českého svěřenského fondu. Německý *Treuhand* nemá právní osobnost, stejně jako český svěřenský fond. Německá právní nauka o něm říká, že jde o právní závazek založený soukromoprávní smlouvou a i přesto, že v občanském zákoníku není výslovně upraven, zmiňuje

¹⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3225/2016.

¹⁴² BAJER, Jan. § 394 [Účel a název]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 6.

¹⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3225/2016.

¹⁴⁴ § 396 odst. 1 písm. e) a f) OZ.

¹⁴⁵ § 25 odst. 1 písm. g) a h) ZVR.

¹⁴⁶ BOUBEL, Marian a MALÍK, Jiří. Jak udržet majetek pohromadě? (možnosti správy majetku nejen pro případ smrti). Online. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/jak-udrzet-majetek-pohromade-moznosti-spravy-majetku-nejen-pro-pripad-smrti>. [cit. 2024-05-10].

jej celá řada jiných právních předpisů, a tudíž je možné jej podle obecné právní zásady smluvní volnosti a autonomie vůle založit. Právní nauka tak dovozuje právní povahu *Treuhandu* jakožto soukromoprávního závazkového vztahu.¹⁴⁷

Německé právo umožňuje založení více typů *Treuhandu*. Prvním z nich je *fiduziarische Treuhand*, což je právní konstrukce, kdy zřizovatel (*Treugeber*) převede práva *in rem* jiné osobě (*Treuhänder*), která je dle smlouvy povinna s tímto majetkem nakládat určitým způsobem. Osoba, které takto majetek zakladatel svěřil se většinou stává vlastníkem věcí, ale je v nakládání s nimi omezen smluvně.¹⁴⁸ Zároveň může převést vlastnické právo k majetku na třetí osobu, přičemž zřizovatel (či obmyšlený) mají v takové situaci pouze právo na náhradu škody, pokud správce poruší své povinnosti vyplývající ze smlouvy. Jinými slovy, tento institut neposkytuje dostatečnou ochranu zřizovatelům ani obmyšleným, a proto tento typ fondu není příliš využíván. Oproti českému svěřenskému fondu není možné *Treuhand* zřídit pořízením pro případ smrti.¹⁴⁹

Určitý zabezpečovací nástroj je tzv. *Ermächtigungstreuhand* (v češtině by mu odpovídaly výrazy autorizační fond nebo autorizační trust). Podstata tohoto nástroje nespočívá v převodu vlastnického práva na osobu správce (*Treuhänder*), ale v oprávnění správce s majetkem či právy nakládat určitým způsobem. Jde o separátní dohodu v rámci *Treuhandu*, není to samostatný fond. Pokud by správce své oprávnění překročil a část majetku například prodal, bude takové jednání neplatné a majetek nadále zůstává ve vlastnictví zřizovatele.¹⁵⁰

Německý *Treuhand* oproti českému svěřenskému fondu nemusí být nikde registrován, neexistuje žádná centrální evidence *Treuhandů*, není nutné o existenci *Treuhandu* informovat třetí osoby. V takovém případě mluvíme o tzv. *verdeckte Treuhand* neboli skrytém fondu. Pokud se zakladatel rozhodne o fondu informovat třetí osobu, jde o tzv. *offene Treuhand*.¹⁵¹ Narozdíl od české právní úpravy je tak osobám zúčastněným na svěřenském fondu poskytnuta možnost úplného utajení veškerých údajů. Na jednu stranu toto může být velmi lákavé pro převody většího majetku, kdy si zakladatel nepřeje zveřejnění údajů, na stranu druhou jsou s tím spojena určitá

¹⁴⁷ GVELESIANI, Irina. German “Treuhand” vis-à-vis austrian “Treuhand” (terminological study). *European Scientific Journal*. April 2015. ISSN 1857 - 7881.

¹⁴⁸ KULMS, R.: Německo mezi Trustem a Treuhandem in TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina a KOCÍ, Miloš, ed. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014, s. 9.

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ REHAHN, Johannes, and GRIMM, Alexander, Country report: Germany. *The Columbia Journal of European Law Online*, <http://www.cjel.net/wp-content/uploads/2012/08/CJEL-Trust-Law-Final1.pdf>.

rizika, zejména možné daňové úniky i přes to, že má zakladatel povinnost po založení fondu podat přihlášku finančnímu úřadu za účelem vyměření daně z majetku vyčleněného do *Treuhandu*.¹⁵²

3.4. Lichtenštejnský *Treuhänderschaft* a rodinná nadace

Lichtenštejnsko obecně disponuje poměrně solidní škálou nástrojů pro vytvoření majetkové struktury nejen pro rodinný majetek. Nadace i trusty jsou tradiční součástí lichtenštejnského právního řádu a výhody těchto uspořádání silně prosazuje i knížecí rodina.¹⁵³

Lichtenštejnsko začátkem dvacátého století provedlo poměrně nestandardní krok, když do své kontinentální právní úpravy zavedlo institut *Treuhänderschaft*, který ale převzalo jakožto trust v nezměněné podobě z *common law*, což se zásadně odlišuje od jiných kontinentálněprávních úprav, které se přiklonily k převzetí smíšených institutů.¹⁵⁴ *Treuhänderschaft* tak vychází z tradičního principu *common law* spočívající v rozštěpení vlastnictví, což znamená, že Lichtenštejnsko může čerpat z bohaté judikatury zemí *common law* ohledně práva trustů.¹⁵⁵ Někteří autoři vyjadřují jistou obavu nad tím, jak často je *Treuhänderschaft* připodobňován nadaci a považují to za nepřipustné, neboť *Treuhänderschaft*, ostatně stejně jako český svěřenský fond, je institutem zcela svébytným a nelze jej takto připodobňovat.¹⁵⁶

Princip vzniku *Treuhänderschaftu* spočívá ve dvou krocích, a sice vyčleněním majetku zakladatelem k rukám správce a stanovením účelu, jemuž má majetek sloužit. Správce je následně oprávněn disponovat s veškerým vyčleněným majetkem, jako by byl vlastníkem, věřitel, člen nebo orgán sdružení či společnosti.¹⁵⁷ Lichtenštejnská úprava narozdíl od české umožňuje tzv. *spurfolgerecht* (známější pod anglickým pojmem *asset tracing*), tj. právo na podání návrhu oprávněnou osobou, která se domnívá, že správce neprávem vyvedl z fondu majetek a hodlá jej do majetku fondu vrátit.¹⁵⁸ Podobným nástrojem v českém právu je neplatnost právního jednání

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ MEYER, Martin A. In *Liechtenstein we Trust*. Online. *Disclose*. Dostupné z: <https://www.pwc.ch/de/insights/disclose/30/in-liechtenstein-we-trust.html>. [cit. 2024-04-22].

¹⁵⁴ SCHURR, F. A. In TICHÝ, Luboš, RONOVSÁ, Kateřina a KOCÍ Miloš, ed. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014, s. 155.

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ SCHURR, F. A. In BÁLEK, Jiří. *Svěřenské fondy z hlediska právní komparatistiky*. Online. *Právní prostor*. Roč. 2014. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/sverenske-fondy>. [cit. 2024-06-21].

¹⁵⁷ *Personen- und Gesellschaftsrecht (PGR)*, lichtenštejnský zákon o osobách a společnostech. 1926, Art. 919/3.

¹⁵⁸ TICHÝ, L., RONOVSÁ K. a KOCÍ M., ed. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014, s. 209-233.

správce podle ustanovení § 1466 odst. 1 OZ, kterým ale – na rozdíl od lichtenštejské úpravy – nelze prolomit dobrou víru nabyvatele.

Je potřeba dodat, že převzetím „čistého trustu“ se Lichtenštejsko nevyhnulo některým problematickým oblastem, zejména potom častému přirovnávání *Treuhändu* k rodinné nadaci.

Pro úplný obraz lichtenštejské právní úpravy je na místě zmínit právě rodinnou nadaci, která představuje populární nástroj pro mezigenerační převod majetku.¹⁵⁹ Rodinná nadace je podle lichtenštejského práva právnická osoba.¹⁶⁰ Založit ji lze buď za života zakladatele, který vyjádří svou vůli založit nadaci a stanoví její účel v písemném zakladatelském právním jednání (nadační listině), ke němuž připojí úředně ověřený podpis¹⁶¹, anebo pořízením pro případ smrti, a sice prostřednictvím závěti nebo dědické smlouvy.¹⁶² Založení rodinné nadace vyžaduje základní kapitál ve výši 30 000 švýcarských franků (případně 30 000 eur nebo 30 000 amerických dolarů).¹⁶³ Rodinné nadace s činností spočívající v obchodních aktivitách podléhají povinnosti registrace v obchodním rejstříku, zatímco ostatní nadace se mohou v obchodním rejstříku nechat zapsat dobrovolně. I pokud ale na nadaci povinnost zápisu nedopadá, je povinna příslušnému katastru nemovitostí a úřadu vedoucímu obchodní rejstřík poskytnout potvrzení o založení nadace k založení do spisu.¹⁶⁴ Tato povinnost slouží jako určitý kontrolní mechanismus nad zakládáním nadací sledujících nemorální nebo nezákonný cíl nebo takových nadací, které se snaží obcházet státní dohled.

Rodinná nadace povinně zřizuje radu nadace jakožto jediný obligatorní orgán, který plní všechny úkoly svěřenského správce.¹⁶⁵ Rada nadace činí jménem nadace veškerá právní jednání, zastupuje ji navenek, spravuje majetek nadace a je odpovědná za plnění vymezeného účelu.¹⁶⁶ Rada nadace má minimálně dva členy, přičemž těmito členy mohou být i obmyšlení a právnické

¹⁵⁹ RICHTER, T. *Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku*. In Štenglová, J. Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, 355-359.

¹⁶⁰ Personen- und Gesellschaftsrecht (PGR), lichtenštejský zákon o osobách a společnostech. 1926. Art. 552 § 1.

¹⁶¹ GASSER, Johannes. *Liechtensteinisches Stiftungsrecht - Praxiskommentar*. 2. Bern: Stämpfli, 2019. ISBN 978-3-7272-0763-1, Art. 552 § 14.

¹⁶² Tamtéž, § 15.

¹⁶³ Tamtéž, § 13.

¹⁶⁴ Tamtéž, § 19 a 20.

¹⁶⁵ Personen- und Gesellschaftsrecht (PGR), lichtenštejský zákon o osobách a společnostech.. 1926, Art. 552 § 24.

¹⁶⁶ GASSER, Johannes. *Liechtensteinisches Stiftungsrecht - Praxiskommentar*. 2. Bern: Stämpfli, 2019. ISBN 978-3-7272-0763-1, Art. 552 § 24.

osoby.¹⁶⁷ Nestanoví-li nadační listina něco jiného, je funkční období rady nadace tříleté s možností opakování.

Právní úprava nadace založené závětí nebo dědickou smlouvou stanoví velmi důležité pravidlo spočívající v nemožnosti dědiců zrušit prohlášení o založení nadace po smrti zůstavitele (zakladatele), což platí i v případě, že nadace ještě ani nebyla zapsána do obchodního rejstříku, respektive pokud ještě obchodnímu rejstříku nebylo podáno prohlášení o založení nadace k založení do spisu.¹⁶⁸ Stejně tak dědicové nemohou namítat neplatnost vzniku nadace založené *inter vivos*, pokud zakladatel již sepsal nadační listinu, ale zemřel před zápisem nadace do obchodního rejstříku.¹⁶⁹ Lichtenštejnská právní úprava tímto ustupuje od příliš formalistického přístupu, čímž poskytuje ochranu nejen přání zůstavitele a jeho majetku, ale i dědicům, kteří si založení nadace přáli.

Zakladatel nadace si může vyhradit právo nadaci zcela zrušit nebo změnit nadační listinu.¹⁷⁰ Je taktéž přípustné změnit účel nadace, a to ze strany rady nadace, pokud se cíl stal nedosažitelným, nedovoleným nebo nerozumným, případně pokud účel časem nabyl jiného významu než zakladatel původně zamýšlel a nový účel by se tak mýjel s přáním zakladatele. Změna účelu ale musí vždy odpovídat přepokládané vůli zakladatele a zároveň k takové změně musí být rada nadace zmocněna v nadační listině.¹⁷¹ Stejným způsobem může být radě nadace svěřeno také právo změnit obsah nadační listiny nebo organizaci nadace. Jakákoli taková změna však musí být v souladu s účelem nadace a musí k ní existovat věcně opodstatněný důvod.¹⁷²

Lichtenštejnská nadace tak vykazuje celou řadu společných znaků s nadací podle české právní úpravy. Jak již bylo řečeno, v Lichtenštejnsku se s *Treuhänderschaftem* snaží část veřejnosti zacházet jako s nadací, z čehož plynou podobné problémy jako v českém právním prostředí, kdy bývá svěřenský fond přirovnáván k fundacím.

3.5. Fiducie podle quebeckého práva

Při tvorbě nového občanského zákoníku se zákonodárce inspiroval právní úpravou kanadské provincie Quebec, a to na více místech, například u přiznání svéprávnosti nebo prohlášení za

¹⁶⁷ Tamtéž.

¹⁶⁸ Personen- und Gesellschaftsrecht (PGR), lichtenštejnský zákon o osobách a společnostech. 1926, Art. 552 § 23/1.

¹⁶⁹ Personen- und Gesellschaftsrecht (PGR), lichtenštejnský zákon o osobách a společnostech. 1926, Art. 552 § 23/2.

¹⁷⁰ Tamtéž, § 30.

¹⁷¹ Tamtéž, § 31.

¹⁷² Tamtéž, § 32.

nezvěstného.¹⁷³ Patrně nejvýrazněji ale ovlivnila quebecká úprava právě právní úpravu svěrenského fondu a správy cizího majetku, jelikož došlo k obsahovému převzetí relevantních pasáží z quebeckého občanského zákoníku. Quebec spadá do oblasti kontinentálního práva, avšak institut fiducie vychází z trustu, tedy institutu pocházejícího ze systému práva angloamerického.

Quebecká právní úprava a praxe počítá s fiducí pro celou škálu účelů. Například Jakub Hollman a kolektiv vyjmenovávají tyto typy fiducie: fiducie obchodní, kdy tato může být nástrojem kolektivního investování, fiducie sloužící jako prostředek zajišťovací, fiducie sloužící nástroj pro správu a převod rodinného majetku, fiducie sloužící k zaopatření osoby manžela (ať současného či bývalého).¹⁷⁴ Fiducie v Quebecu mohou být založeny také za společensky prospěšným účelem¹⁷⁵, zejména jde o tzv. FUSA, které jsou vytvářeny neziskovými organizacemi za účelem ochrany životního prostředí.¹⁷⁶

Je tedy zřejmé, že Quebec má s fiducí velké zkušenosti, a i proto je vhodné se podívat, jak je fiducie konstruována a v čem se liší od českého svěrenského fondu.

Fiducie je konstruována jako jmění s účelovým určením¹⁷⁷, tj. určitý majetek bez vlastníka, který není vlastnictvím zakladatele, správce ani beneficenta a k němuž žádná z těchto osob nemá žádné věcné právo.¹⁷⁸ Fiducie není právnickou osobou a nemá právní osobnost, čímž se několikrát zabývala tamější rozhodovací praxe, která tuto tezi musela potvrdit, protože zákon tak výslovně nestanoví.¹⁷⁹ Zajímavé je, že fiducie může být vytvořena smlouvou, závětí, ale i zákonem a v některých zákonem stanovených případech dokonce i rozhodnutím soudu.¹⁸⁰

Quebecká úprava počítá se třemi možnými účely fiducie (narozdíl od české úpravy, kdy zákonodárce připouští fond soukromý a fond veřejně prospěšný), a sice s účelem osobním, soukromým a sociálním.¹⁸¹ Osobní fiducie slouží k poskytování plnění konkrétní osobě, zatímco fiducie soukromá se prolíná s druhou částí definice českého soukromého svěrenského fondu, tj. na

¹⁷³ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

¹⁷⁴ HOLLMANN, Jakub; ELISCHER, David a ŠLEJHAROVÁ FLANDERKOVÁ, Markéta. *Svěrenské fondy pro praxi*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-844-0, s. 17.

¹⁷⁵ Článek 1266 CCQ.

¹⁷⁶ LEDERER, Vít. *Fiducie a svěrenský fond. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR)*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-192-6, s. 44.

¹⁷⁷ Quebecká úprava používá výraz „a patrimony by appropriation“, což se přesněji dá přeložit jako jmění přivlastněné účelu.

¹⁷⁸ Článek 1261 CCQ.

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ Článek 1262 CCQ. Takové rozhodnutí může soud vydat například v případě, že existují důvodné obavy, že nebude řádně hrazeno výživné (článek 591 CCQ).

¹⁸¹ Článek 1266 CCQ.

památku určité osoby nebo k poskytování nepřímého prospěchu určité osobě, případně k ochraně a zachování majetku.¹⁸² Sociální fiducie je založena za účelem ochrany veřejného zájmu, přičemž zákon demonstrativně jmenuje účely vzdělávací, filantropické, náboženské, kulturní a vědecké. Totožně jako veřejně prospěšný svěřenský fond nemůže být hlavním cílem sociální fiducie generování zisku nebo provoz závodu.¹⁸³

Zajímavé také je, že u fiducie zřízené bez protiplnění může být obmyšleným pouze osoba, která je v době vzniku nároku způsobilá přijmout dar nebo plnění ze závěti.¹⁸⁴ Zároveň zákonodárce dává zakladateli velkorysé právo, kdy si může vyhradit, že si ponechá plody a užitky fiducie, ba dokonce si může vyhradit i právo obdržet plnění poskytnuté z majetkové podstaty.¹⁸⁵

Rozdíl je také v aktivní legitimaci k dohledu nad správou fiducie – u svěřenského fondu jej vykonává zakladatel a obmyšlený, tj. na dědice zakladatele toto právo vůbec nepřechází¹⁸⁶, ale u fiducie dohled vykonává i dědic zakladatele, pokud zakladatel zemřel.¹⁸⁷

Co do doby trvání fiducie, stanoví zákon podobná pravidla jako český zákonodárce, se speciálním ustanovením týkajícího se právnických osob, které nemohou být beneficienty po dobu delší než 100 let i přes to, že tak bylo ujednáno.¹⁸⁸ Naopak zákon výslovně připouští neomezenou dobu trvání soukromé fiducie a fiducie sociální, tj. fiducie založené za veřejně prospěšným účelem.¹⁸⁹

Stejně tak u quebecké fiducie zákon připouští zásah soudu a u možnosti jejího zrušení je velkorysejší než český zákonodárce, protože připouští zrušení svěřenského fondu i v případě, kdy svěřenský fond přestane respektovat původní úmysl stanovený zakladatelem.¹⁹⁰

Zajímavý rozdíl lze shledat také v konstrukci vydání majetku fiducie po jejím zániku. Česká právní úprava, jak již bylo zmíněno výše, počítá s tím, že zakladatel v zakladatelském právním jednání stanoví, komu má v případě zániku majetek připadnout. Pro případ, že tak zakladatel neučiní, stanoví zákon tři vyvratitelné právní domněnky v pořadí obmyšlený – zakladatel – stát.

¹⁸² Článek 1268 CCQ.

¹⁸³ Článek 1270 CCQ.

¹⁸⁴ Článek 1279 CCQ.

¹⁸⁵ Článek 1281 CCQ.

¹⁸⁶ § 1463 odst. 1 OZ ale stanoví, že statut může určit i další osoby oprávněné k výkonu dohledu nad správou, tedy tímto způsobem by mohl získat oprávnění dohledu i dědic zakladatele.

¹⁸⁷ Článek 1287 CCQ.

¹⁸⁸ Článek 1272 CCQ.

¹⁸⁹ Článek 1273 CCQ.

¹⁹⁰ ZIMA, Petr. § 1469 [Zrušení fondu soudem, změna statutu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1.

Quebecká fiducie naopak stanoví, že majetek fiducie, pokud nejsou jiné oprávněné osoby, náleží zakladateli a jeho dědicům, o státu se nezmiňuje.¹⁹¹

Ve zbytku se česká právní úprava s quebeckou materiálně shoduje.

Ze srovnání nejen se zahraniční úpravou vyplývá, že svěřenský fond má své místo pro mezigenerační převod majetku, pakliže je jeho fungování vhodně nastaveno. Pokud by ale zakladatel nebyl spokojen se současnou právní úpravou, nabízí se mu celá řada podobných právních institutů v zahraničí, případně i v českém právu.

¹⁹¹ Článek 1297 CCQ.

4. Svěřenský fond a dědické právo

Ustanovení o svěřenském fondu v občanském zákoníku neobsahují žádnou zmínku o jeho vztahu k dědickému právu (a tím pádem ani k nepominutelnému dědici), a naopak ustanovení o dědickém právu neobsahují žádnou zmínku o svěřenském fondu. S ohledem na nepominutelného dědice bohužel není možné ani srovnat stav právní úpravy quebecké fiducie, kterou se zákonodárce inspiroval a použít ji analogicky, protože quebecké právo institut nepominutelné dědice vůbec nezná.¹⁹²

Hlavním problémem chápání vztahu svěřenského fondu a dědického práva spočívá v otázce, jestli je majetek vyčleněný do svěřenského fondu součástí pozůstalosti a bude se tak projednávat v dědickém řízení, či nikoliv.¹⁹³ Stejně tak není vyřešena otázka, zda plnění poskytnutá obmyšlenému z testamentárního svěřenského fondu představují plnění podléhající pravidlům o započtení v dědickém právu.

4.1. Nepominutelný dědic

Občanský zákoník poskytuje ochranu osobám, které mají v rodinném uskupení k zůstaviteli nejbližší prostřednictvím institutu nepominutelného dědice. Stanoví, že těmito osobami jsou potomci zůstavitele a na základě práva reprezentace i jejich potomci, pakliže potomci nedědí.¹⁹⁴ V případě, že zůstavitel opomene nepominutelného dědice, který není dědicky nezpůsobilý, v pořízení pro případ smrti, platně jej nevydělí, ani se taková osoba nezřekne dědictví, má právo na povinný díl.¹⁹⁵ Výpočet povinného dílu se potom řídí kritériem zletilosti, kdy zletilý nepominutelný dědic má právo na peněžní částku rovnající se jedné čtvrtině jeho zákonného dědického podílu, zatímco dědic nezletilý má právo na částku rovnající se třem čtvrtinám jeho zákonného dědického podílu.¹⁹⁶

¹⁹² HORN, Kryštof. *Praktické aspekty svěřenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku*. Ad Notam, 2015, č. 1, s. 9-14.

¹⁹³ Tamtéž.

¹⁹⁴ § 1643 odst. 1 OZ.

¹⁹⁵ § 1642 a § 1645 OZ.

¹⁹⁶ § 1643 odst. 2 OZ.

4.1.1. Ochrana nepominutelného dědice

Nepominutelnému dědici je zákonem poskytnuta poměrně široká ochrana. Jedním z nástrojů ochrany je nezatížitelnost povinného dílu zůstavitelem, přičemž zákon spojuje s nařízenými, kterými by k takovému zatížení došlo, účinek zdánlivosti.¹⁹⁷

Nepominutelného dědice zůstavitel může vydědit, čímž je silně promítnuta zásada testovací volnosti zůstavitele, nicméně ochrana nepominutelného dědice zde spočívá v zákonem taxativně uvedených důvodech vydědění, kdy je možné jej vydědit pouze při prokázání některého z těchto důvodů.¹⁹⁸ Platí přitom, že i pokud zůstavitel výslovně uvedl některý z důvodů, je vždy nutné zkoumat, zda není naplněn jiný z důvodů vydědění.¹⁹⁹ Platně vyděděn bude i takový nepominutelný dědic, který materiálně naplnil některý ze zákonných důvodů vydědění a zůstavitel jej v pořizování pro případ smrti opominul „nikoliv omylem“.²⁰⁰ Pokud ale zůstavitel učinil projev směřující k vydědění, ačkoli pro takový projev neexistuje právní důvod, nedojde k platnému vydědění a nepominutelný dědic má nadále právo na povinný díl, případně na jeho doplnění (tj. doplacení penězi), pokud byl na povinném dílu zkrácen.²⁰¹ Vydědění má účinky i vůči potomkům vyděděného, pokud vyděděný přežije zůstavitele a zároveň neprojevil-li zůstavitel opačnou vůli. Pokud tento nepřežil zůstavitele, dědí potomci vyděděného, nejsou-li z dědického práva vyloučeni.²⁰² Chráněn je i takový nepominutelný dědic, o jehož existenci zůstavitel nevěděl²⁰³ a v pořizování pro případ smrti jej tak vůbec nejmenoval.²⁰⁴ Tyto skutečnosti a s tím dovozené právo na povinný díl prokazuje sám nepominutelný dědic.

¹⁹⁷ § 1644 odst. 1 a 2 OZ.

¹⁹⁸ § 1648 OZ. Těmito důvody jsou dle § 1646 odst. 1 OZ neposkytnutí potřebné pomoci zůstaviteli v nouzi, neprojevení patřičného zájmu o zůstavitele, odsouzení za trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze a vedení trvale nezřízeného života. Vydědění je možné i vůči dědicům nezpůsobilému dědici a dle § 1647 OZ lze vydědit i takového, který je zadlužen nebo si počíná marnotratně natolik, že existuje důvodná obava, že se pro jeho potomky nezachová povinný díl.

¹⁹⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27.09.2019, sp. zn. 24 Cdo 1777/2019.

²⁰⁰ § 1651 odst. 2 OZ.

²⁰¹ § 1650 OZ.

²⁰² § 1646 odst. 3 OZ.

²⁰³ Tj. pokud nevěděl o jeho početí či narození, pokládal jej za mrtvého nebo se domníval, že nejde o jeho potomka. KITTEL, David. § 1652 [Nevědomé opominutí]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 2.

²⁰⁴ § 1652 OZ.

4.2. Vztah mezi dědickým právem a právní úpravou svěřenského fondu

Jak bylo řečeno výše, zákonodárce nijak nedefinoval vztah mezi dědickým právem a svěřenským fondem, důvodová zpráva k občanskému zákoníku k tomuto také mlčí.²⁰⁵ Je tedy potřeba zabývat se otázkou, zda majetek vyčleněný zakladatelem svěřenského fondu (nebo dokonce svěřenský fond samotný) je součástí pozůstalosti. Pokud by odpověď byla záporná, měl by zůstavitel možnost zcela obejít ustanovení dědického práva, která jsou povětšinou kogentní povahy, a tudíž se od nich nelze odchýlit.

4.2.1. Součást pozůstalosti

Stává se tedy majetek vyčleněný do svěřenského fondu zakladatelem (zůstavitelem) součástí pozůstalosti? Může zůstavitel veškerý svůj majetek vyčlenit do svěřenského fondu? Ačkoli jsou tyto záležitosti pro testamentární svěřenský fond zcela zásadní, zůstaly zákonodárcem nezodpovězené.

Pokud bychom připustili možnost, že majetek testamentárního svěřenského fondu je součástí pozůstalosti, pozůstalostní jmění by zahrnovalo veškerý majetek svěřenského fondu a nepominutelný dědic by tak měl právo na povinný díl, který by se – pokud by na to zbylé pozůstalostní jmění nepostačovalo – vyplácel z majetku svěřenského fondu, tzn. nepominutelnému dědici by tak vznikla pohledávka za svěřenským správcem.²⁰⁶

Někteří autoři poukazují na skutečnost, že svěřenský fond byl, jakožto svébytný právní institut, začleněn do českého právního řádu, a tedy i do práva dědického. Dodávají, že východiskem pro vztah mezi testamentárním svěřenským fondem a nepominutelným dědicem je znění ustanovení § 1492 OZ, jenž zakazuje zůstaviteli pořídit pro případ smrti způsobem, který by zkrátil povinný díl nepominutelného dědice, a tudíž nelze uvažovat o tom, že lze platně zřídit testamentární svěřenský fond, kterým by došlo k ohrožení práv nepominutelného dědice.²⁰⁷

²⁰⁵ Jediná souvislost s dědickým právem je v důvodové zprávě uvedena v části k ustanovením § 1457 až 1462 OZ: „Protože zakladatelem fondu může být i člověk, navrhuje se v zájmu spravedlivého uspořádání vztahů založených vznikem svěřenského fondu stanovit, že obmyšleným svěřenského fondu zřízeného bezúplatně může být jen osoba, která je způsobilá po zakladateli v den vzniku svěřenského fondu dědit.“ Samotný text OZ ale žádné takové pravidlo týkající se dědické způsobilosti obmyšleného neobsahuje.

²⁰⁶ § 1653 OZ; HORN, Kryštof. Praktické aspekty svěřenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku. Online. *Ad notam*. Roč. 2015, č. 1, s. 9-14. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_191-prakticke-aspekty-sverenskeho-fondu-ve-svetle-navrhu-urgentni-novely-obcanskeho-zakoniku. [cit. 2024-06-04].

²⁰⁷ Autoři důrazně upozorňují na kogentnost ustanovení § 1492 OZ. RONOVSÁ, Kateřina a PIHERA, Vlastimil. K některým mýtům a omylům o svěřenských fondech. Online. *Advokátní deník*. 2020. Dostupné z: https://advokatnidenik.cz/2020/09/12/k-nekterym-mytum-a-omylum-o-sverenskych-fondech/#_ftn20. [cit. 2024-06-04].

Možným řešením k vyloučení pochybností by mohlo být zřeknutí se dědictví nepominutelným dědicem při vytvoření svěřenského fondu. Důsledkem toho by bylo, že následným vznikem svěřenského fondu nedojde k porušení kogentního ustanovení § 1492 občanského zákoníku a nevznikl by spor o to, zda dědic může „sáhnout“ na majetek ve svěřenském fondu.

4.2.2. Obmyšlený a dědická nezpůsobilost

Další dílčí otázka je, zda obmyšleným testamentárního svěřenského fondu může být kdokoli nebo jím může být pouze dědic. Ani v této otázce nepanuje mezi odborníky shoda. Jeden z názorů říká, že obmyšleným může být kdokoliv, tudíž i osoba dědicky nezpůsobilá.²⁰⁸ To by ale v praxi znamenalo, že obmyšleným se může stát například i osoba, která spáchala úmyslný trestný čin, v jehož důsledku zůstavitel zemřel.²⁰⁹ Opačný názor naopak říká, že tento závěr je zcela nepřijatelný zejména z toho důvodu, že zůstavitel nemá po vzniku testamentárního svěřenského fondu v rozhodování o obmyšlených žádné slovo a tím pádem je nezbytné aplikovat pravidla o dědické nezpůsobilosti, což by mělo být předmětem řízení o určovací žalobě, k jejímuž podání je aktivně legitimován svěřenský správce nebo obmyšlení.²¹⁰ Tento závěr podporuje i podobnost s darováním *mortis causa*, u kterého je darování podmíněno dědickou způsobilostí obdarovaného.²¹¹ S tímto závěrem ale nesouhlasí někteří autoři, kteří argumentují specifickou povahou pořízení pro případ smrti a tvrdí, že testamentární svěřenský fond nelze takto připodobňovat k darování *mortis causa*.²¹²

Absence řešení otázky vztahu svěřenského fondu s dědickým právem je velké úskalí současné právní úpravy a domnívám se, že tato část právní úpravy by měla být doplněna co nejdříve. Vhodným řešením může být například omezení testovací volnosti zůstavitele pro případ, kdy hodlá vytvořit svěřenský fond. Za momentálně jedinou pevnou oporu zákona lze považovat ustanovení § 1492 OZ, prostřednictvím něhož je chráněn nepominutelný dědic, což ale není dostačující a neodpovídá na otázku, zda je majetek ve svěřenském fondu součástí pozůstalosti či nikoliv.

²⁰⁸ KOCÍ, M. in ŠVESTKA, J., FIALA, J., DVORÁK, J. (ed.) Občanský zákoník. Komentář. Sv. III (§ 976 až § 1474). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1198 (§ 1448).

²⁰⁹ Srov. § 1481 OZ.

²¹⁰ MIMROVÁ, Tereza. Svěřenský fond v kontextu dědického práva. Právní rozhledy, 2019, č. 23-24, s. 840-846.

²¹¹ Tamtéž.

²¹² RONOVSÁ, Kateřina a PIHERA, Vlastimil. K některým mýtům a omylům o svěřenských fondech. Online. *Advokátní deník*. 2020. Dostupné z: https://advokatnidenik.cz/2020/09/12/k-nekterym-mytum-a-omylum-o-sverenskych-fondech/#_ftn20. [cit. 2024-06-04].

5. Daňové aspekty svěřenského fondu

Je logické, že potenciální zakladatel svěřenského fondu bude zkoumat daňovou zátěž jím vybraného institutu a bude pro něj důležité, zda je motivující či alespoň neutrální. Zákodárce svěřenskému fondu pro účely správy daní přiznal daňovou subjektivitu²¹³, aby tím (alespoň pro účely správy daní) vyřešil problematiku absence právní osobnosti svěřenského fondu. Zákon však dodává, že za svěřenský fond v této věci jedná svěřenský správce na účet svěřenského fondu, přičemž rozsah práv a povinností je totožný, jako kdyby jednal svěřenský fond sám.²¹⁴

5.1. Daň z příjmů

Jak již bylo popsáno výše, svěřenský fond vzniká vyčleněním majetku zakladatelem. Pro správné určení režimu takového vkladu je nutné se tedy nejdříve zamyslet nad povahou takového jednání. Právní teorie dovozuje, že bez vyčlenění majetku, ať už smlouvou nebo porizením pro případ smrti, svěřenský fond nemůže vzniknout a tudíž nelze uvažovat o vyčlenění majetku jako o daru.²¹⁵ Zákon potom výslovně stanoví, že vyčlenění majetku za účelem vzniku svěřenského fondu, jakož i zvýšení majetku svěřenského fondu po dobu jeho trvání, se pro účely správy daní považuje za vklad do obchodní korporace.²¹⁶ V tomto ohledu se tedy svěřenský fond podřizuje pravidlům pro právnické osoby, ač jí sám není, což dokazuje i ustanovení § 17 odst. 1 písm. f) ZoDPŘ, které stanoví, že svěřenský fond je poplatníkem daně z příjmů právnických osob, tudíž „Předmětem daně jsou příjmy z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem, není-li dále stanoveno jinak.“²¹⁷

Svěřenský fond má povinnost vést účetnictví²¹⁸, přičemž za vedení účetnictví je odpovědný svěřenský správce, respektive správci, společně a nerozdílně.²¹⁹ Základ daně se zjišťuje z výsledku hospodaření²²⁰ a bude podléhat sazbě daně ve výši 21 %²²¹, pakliže se nejedná o svěřenský fond,

²¹³ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a KOVÁŘ, Ivan. *Svěřenské fondy: příležitosti a rizika*. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-726-2, s. 54.

²¹⁴ § 20 odst. 3 DŘ.

²¹⁵ Pokud bychom uvažovali o tomto právním jednání jako o daru, uplatnila by se na něj pravidla o zdanění bezúplatných příjmů, jelikož darovací daň jako taková již neexistuje. PELC, Vladimír. § 21f [Použití ustanovení o vkladech u svěřenských fondů, fundací a ústavů]. In: PELC, Vladimír. *Daně z příjmů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 250.

²¹⁶ § 21f odst. 1 ZoDPŘ.

²¹⁷ § 18 odst. 2 ZoDPŘ.

²¹⁸ § 1 odst. 2 písm. i) ZoÚ.

²¹⁹ § 4a odst. 1 ZoÚ.

²²⁰ § 23 odst. 2 písm. a) ZoDPŘ.

²²¹ § 21 odst. 1 ZoDPŘ.

kteřý je zároveň základním investičním fondem založeným dle ZISIF – v takovém případě se uplatní sazba daně ve výši 5 %.²²²

Zákonodárce také počítá s možností, že se svěřenský fond účastní podnikatelského uskupení a uvádí ho ve výčtu subjektů, které mohou být mateřskou společností²²³. Pokud tak svěřenský fond splňuje podmínku 10% účasti na základním kapitálu obchodní korporace a splní časový test v délce 12 měsíců, bude příjem z podílu na zisku, který je vyplácen svěřenskému fondu jakožto mateřské společnosti, osvobozen.²²⁴

5.2. Daň z přidané hodnoty

I pro účely daně z přidané hodnoty zákonodárce stanovil, že se na svěřenský fond pohlíží jako na právnickou osobu.²²⁵ Naplní-li svěřenský fond kritéria podle ustanovení § 6 odst. 1 ZDPH (tj. přesáhne-li za posledních nejvýše 12 bezprostředně po sobě jdoucích měsíců obrát 2 000 000 Kč), stane se svěřenský fond plátcem DPH. Nic nevylučuje ani možnost svěřenského fondu k dobrovolné registraci k DPH.

5.3. Plnění obmyšlenému

Zákonodárce zavedl pro zdanění plnění obmyšlenému právní fikci, podle které se nejdříve poskytuje plnění ze zisku svěřenského fondu a teprve následně z ostatního majetku svěřenského fondu.²²⁶ Zda je plnění poskytováno ze zisku svěřenského fondu lze zjistit z účetnictví, kdy k poskytnutí plnění obmyšlenému může dojít až pokud svěřenský fond vykazuje zisk v řádné účetní závěrce.²²⁷ Je-li plnění poskytováno obmyšlenému – fyzické osobě ze zisku, podléhá 15% srážkové dani²²⁸, protože se jedná o příjem z kapitálového majetku.²²⁹ V momentě, kdy má být obmyšlenému plněno, ale na plnění již nepostačuje zisk, poskytne se plnění ze samotné majetkové podstaty, která svěřenský fond tvoří. V takovém případě toto plnění podléhá dani z ostatního majetku, která je součástí dílčího základu daně.²³⁰ Obdobná jsou i pravidla pro plnění poskytované

²²² § 21 odst. 2 ZoDPŘ, § 148 a násl. ZISIF.

²²³ § 19 odst. 3 písm. b) ZoDPŘ.

²²⁴ § 19 odst. 1 písm. ze) ZoDPŘ.

²²⁵ § 4b odst. 2 ZDPH.

²²⁶ § 21c odst. 1 ZoDPŘ.

²²⁷ Komora daňových poradců ČR, *Zápis z Koordinačního výboru ze dne 24.3.2021*, č. 572/24.03.21 - Bezúplatné vydání majetku z rodinné fundace a svěřenského fondu.

²²⁸ § 36 odst. 2 písm. a) ZoDPŘ.

²²⁹ § 8 odst. 1 písm. i) ZoDPŘ.

²³⁰ § 10 odst. 1 písm. m) ZoDPŘ. Toto pravidlo platí pro obmyšlené – fyzické osoby.

obmyšlenému – právnické osobě, kdy pokud je plnění poskytováno ze zisku, uplatní se 15 % srážková daň jako u fyzických osob.²³¹ Pokud je plnění poskytováno z ostatního majetku, podléhá základní sazbě ve výši 21 %.²³²

Výhodou nicméně je, že některá bezúplatná plnění jsou od daně osvobozena. Jde o bezúplatný příjem plynoucí z majetku, který obmyšlený nebo osoba jemu blízká²³³ vyčlenila do svěřenského fondu nebo kterým tyto osoby zvýšily majetek svěřenského fondu²³⁴, dále bezúplatné příjmy, které během daného zdaňovacího období poskytne jeden poplatník a které nepřevyšují částku 50 000 Kč²³⁵ a bezúplatné plnění z majetku, který byl do svěřenského fondu vyčleněn, respektive který majetek svěřenského fondu zvýšil, ve formě porřízení pro případ smrti²³⁶.

5.4. Příjem svěřenského správce

Dříve ohledně zdanění příjmu svěřenského správce nepanovala shoda²³⁷, přičemž diskutovány byly dvě možnosti zdanění těchto příjmů, a sice buď jako příjem ze samostatné činnosti podle § 7 ZoDPŘ nebo jako ostatní příjem podle § 10 ZoDPŘ. Vodítko pro určení, zda půjde o příjem ze samostatné činnosti poskytuje živnostenský zákon, konkrétně příloha č. 4, která stanovuje pod číslem 80 obor činnosti živnosti volné „Poskytování služeb pro právnické osoby a svěřenské fondy“. K otázce náplně této živnosti se vyjádřil Ústavní soud na základě ústavní stížnosti, kterou podal veřejný ochránce práv. Ten argumentoval, že náplň této živnosti v určitém rozsahu odpovídá činností advokáta, a tudíž zakládá nerovné podmínky možnosti výkonu advokacie a živnosti, kdy u výkonu advokacie je stanovena řada překážek, zatímco živnost je výrazně svobodnější. Ústavní soud postavil najisto, že obsahová náplň této živnosti spočívá v činnostech „organizačně-technického charakteru“, resp. činnostech manažerských, spočívajících v postavení jakéhosi prostředníka, nikoliv v činnostech umožňujících poskytování právních služeb.²³⁸

Je tedy nutné zkoumat činnost konkrétního svěřenského správce z hlediska splnění jednotlivých znaků živnostenského podnikání stanovených v § 2 živnostenského zákona. Pokud

²³¹ § 20b ZoDPŘ, § 21 odst. 4 ZoDPŘ, § 36 odst. 2 písm. a) ZoDPŘ.

²³² § 21 odst. 1 ZoDPŘ.

²³³ Osoba blízká podle definice dle § 10 odst. 3 písm. c) body 1 a 2 ZoDPŘ.

²³⁴ § 10 odst. 3 písm. c) bod 3 ZoDPŘ.

²³⁵ § 10 odst. 3 písm. c) bod 5 ZoDPŘ.

²³⁶ § 4a písm. a) a b) ZoDPŘ, respektive § 19 odst. 2 písm. a) ZoDPŘ pro právnické osoby.

²³⁷ HOLLMANN, Jakub; ELISCHER, David a ŠLEJHAROVÁ FLANDERKOVÁ, Markéta. *Svěřenské fondy pro praxi*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-844-0, s. 218.

²³⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 7. 2022, sp. zn. Pl. ÚS 30/21.

všechny znaky živnostenského podnikání naplní, bude se jeho příjem z titulu svěřenského správce danit jako příjem ze samostatné činnosti podle § 7 ZoDPŘ.

5.5. Daň z nemovitých věcí

Majetek svěřenského fondu je často tvořen věcmi nemovitými. Vlastní-li svěřenský fond pozemek, stavbu či jednotku, je také poplatníkem daně z nemovité věci.²³⁹

5.6. Správce daně

Výchozím pravidlem pro určení konkrétního správce daně je sídlo právnické osoby. Svěřenský fond ale není právnická osoba a tudíž toto pravidlo se na něj neuplatní. Příslušným správcem daně svěřenského fondu tak je Finanční úřad pro hlavní město Prahu²⁴⁰, konkrétně Územní pracoviště pro Prahu 7.²⁴¹ Je-li majetkem svěřenského fondu nemovitá věc, určí se konkrétní správce daně dle výchozího pravidla podle § 13 odst. 2 daňového řádu, tj. dle obvodu územní působnosti, v němž se nemovitost nachází.

5.7. Svěřenský fond jako veřejně prospěšný poplatník.

Zákon o daních z příjmů stanovuje speciální pravidla danění příjmu pro veřejně prospěšné poplatníky. Takovým poplatníkem je poplatník, jehož hlavní činností dle zakladatelského právního jednání či statutu není podnikání a zároveň nejedná-li se o poplatníka, který je z této kategorie zákonem vyloučen.²⁴² Veřejně prospěšným poplatníkem tak například nemůže být rodinná fundace, tj. ve smyslu zákona o daních z příjmů nadace či nadační fond, které slouží k podpoře zakladatele či jemu blízkých osob.²⁴³ Svěřenský fond nicméně ve výčtu chybí a tudíž, pakliže bude v jeho statutu uvedena jiná hlavní činnost než podnikání, může být veřejně prospěšným poplatníkem.

Speciální režim veřejně prospěšného poplatníka spočívá zjednodušeně v tom, že určitý výčet příjmů dani z příjmu vůbec nepodléhá (např. dotace a jiné příspěvky z veřejných rozpočtů, příjmy z nepodnikatelské činnosti za předpokladu, že vynaložené výdaje na tuto činnost jsou

²³⁹ § 3 odst. 2 písm. b) a § 8 odst. 2 písm. b) ZDNLV.

²⁴⁰ § 12 odst. 1 zákona č. 456/2011 Sb., zákon o finanční správě České republiky.

²⁴¹ *Informace k registraci svěřenských fondů*. Generální finanční ředitelství, sekce metodiky a výkonu daní, Č. j.: 22438/14/7001-41000-010450.

²⁴² § 17a odst. 1 ZoDPŘ.

²⁴³ § 17a odst. 2 ZoDPŘ.

vyšší).²⁴⁴ Pokud by takový veřejně prospěšný svěřenský fond měl pouze příjmy, které nejsou předmětem daně, nevznikne mu povinnost (respektive jeho svěřenskému správci) podat daňové přiznání.²⁴⁵

I svěřenský fond založený za účelem převodu rodinného majetku tedy může být veřejně prospěšným poplatníkem, pokud splní výše uvedené podmínky.

Vzhledem k daňovému zatížení v jednotlivých oblastech svěřenského fondu lze uzavřít, že svěřenský fond se blíží daňové zátěži obchodní korporace. Důsledkem vytvoření svěřenského fondu tak není výhodnější daňový režim, spíše lze mluvit o daňovém režimu neutrálním, protože neposkytuje osobám zúčastněným žádné výhody, ale ani nevýhody.

²⁴⁴ § 18a ZoDPŘ.

²⁴⁵ § 38 mb písm. a) bod 1 ZoDPŘ.

6. Proč (ne)zvolit svěřenský fond pro převod majetku

Svěřenský fond může za určitých okolností představovat ideální nástroj pro mezigenerační převod majetku. Cílem této kapitoly je zhodnotit výhody a nevýhody svěřenského fondu a více přiblížit, kdy může být svěřenský fond pro převod majetku vhodný.

6.1. Výhody svěřenského fondu

6.1.1. Evidence svěřenských fondů a katastr nemovitostí

Svěřenské fondy se od novely číslo 460/2016 Sb., která mimo jiné novelizovala zákon o veřejných rejstřících, povinně zapisují do nově vzniklé evidence svěřenských fondů. Do té doby byly svěřenské fondy vedeny pouze u správce daně pro účely daně z příjmu, daně z přidané hodnoty a daně ze staveb a pozemků, což dostatečně nereflektovalo požadavky evropského práva v oblasti praní špinavých peněz.²⁴⁶ Z dostupných řešení tohoto problému se samostatná evidence jevila jako nejvhodnější řešení. Nespornou výhodou Evidence svěřenských fondů je, že velká část údajů je neveřejná a široká veřejnost kromě identifikačních údajů svěřenského fondu zjistí pouze osobu svěřenského správce. Stejně tak je tomu u dokumentů uložených do sbírky listin, pokud obsahují neveřejné údaje. Tím je poskytnuta anonymita osobám zakladatele, obmyšleným i osobám vykonávajícím dohled.²⁴⁷

Pokud je součástí majetku svěřenského fondu i nemovitá věc, je v katastru nemovitostí uveden jako vlastník přímo svěřenský fond. Od zavedení institutu svěřenského fondu do českého právní řádu ale vyhláška č. 357/2013 Sb., vyhláška o katastru nemovitostí, počítala s uvedením údaje o zakladateli v katastru nemovitostí²⁴⁸, což nepřiměřeně zasahovalo do práva zakladatele na anonymitu, protože tento údaj, jak je uvedeno výše, není povinným údajem podle zákona o veřejných rejstřících, ale ani podle zákona č. 256/2013 Sb., zákon o katastru nemovitostí a vyhláška tedy šla nad rámec zákona. Tento nesoulad byl zhojen teprve v roce 2022, kdy byla katastrální vyhláška novelizována a požadavek na údaj o zakladateli odstraněn.²⁴⁹ Údaje o zakladatelích tak byly v tříměsíční zákonné lhůtě z katastru nemovitostí odstraněny.²⁵⁰

²⁴⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony, č. 460/2016 Dz.

²⁴⁷ § 65d písm. g) až i) ZVR.

²⁴⁸ § 15 odst. 2 písm. i) katastrální vyhlášky ve znění účinném do 31.12.2022.

²⁴⁹ Vyhláška ČÚZK č. 346/2022 Sb.

²⁵⁰ Čl. II bod 1 vyhlášky ČÚZK č. 346/2022 Sb.

6.1.2. Celistvost majetku

Patrně největší výhodou svěřenského fondu je možnost zachování celistvosti majetku, kdy zakladatel může zabránit tomu, aby jeho majetek dělením (nejen) v rámci dědického řízení ztrácel hodnotu. Vyčleněním majetku do svěřenského fondu může zakladatel vhodným nastavením fungování svěřenského fondu zajistit zhodnocení majetku a zároveň pokrytí potřeb obmyšlených, případně i jejich dědiců.

6.1.3. Prevence rodinných sporů

„*Chceš-li poznat charakter člověka, dej mu moc.*“ To bohužel u některých osob platí i v případě vidiny nenadálého zisku majetku a v dědických řízeních tak někdy dochází k situacím, kdy se rodinné vazby zcela zpřetrhají a jejich obnovení se zdá být nemožné. Tomu může zabránit například i pořízení závěti, ve které zůstavitel vyjádří své přání, jak má být s jeho majetkem naloženo, ale pokud závěť není sepsána ve formě veřejné listiny²⁵¹ a registrována v Evidenci právních jednání pro případ smrti vedené Notářskou komorou ČR, může být závěť relativně jednoduše napadena pro neplatnost. V takovém případě by nastoupila zákonná dědická posloupnost, což je ve většině případů nežádoucí, protože tak vůbec nebude brán zřetel na přání zůstavitele.

Je to právě prevence rodinných sporů, která může představovat hlavní pohnutku pro založení svěřenského fondu. Svěřenský fond je navíc možné nastavit tak, aby rodinní příslušníci v postavení obmyšlených byli motivováni k vzájemné spolupráci, tzn. například podmínit poskytování plnění ze svěřenského fondu pravidelnými schůzkami rodinné rady, kde budou společně řešit případné problémy fungování svěřenského fondu.

6.1.4. Profesionalita svěřenského správce

Zakladatel svěřenského fondu může určit osobu, která se má stát svěřenským správcem. Může si tak vybrat rodinného příslušníka, který má k zakladateli, a tedy i k majetku blízko, ale také si může vybrat osobu se zkušenostmi se správou majetku, která bude mít potřebné know-how k rozmnožení majetku ve svěřenském fondu a dovednosti postačující k naplnění podmínek péče řádného hospodáře. Momentálně není k výkonu funkce svěřenského správce nezbytné, aby byla daná osoba zapsaná v nějaké *quasi* evidenci uznaných svěřenských správců, protože žádná taková

²⁵¹ Obsah veřejné listiny se vždy považuje za správný s ohledem na jejího pořizovatele, tj. orgán veřejné moci nebo osoba, jíž zákon toto postavení přiznává. Veřejné listině je tak připisována vyšší důkazní síla než soukromé listině. § 568 OZ.

evidence neexistuje, a tudíž lze jen doporučit, aby zakladatel měl na paměti všechny aspekty výkonu funkce svěřenského správce a zvolil tak pro správu profesionála.²⁵²

6.1.5. Daňové aspekty svěřenského fondu

Výše již byl rozebrán daňový režim svěřenského fondu. Jednou z jeho výhod je osvobození od daně vyčleněného majetku do svěřenského fondu. Na tomto místě považuji za vhodné také zmínit daňové aspekty převodu majetku darovací smlouvou a přechodu majetku v dědickém řízení.

Darovací daň. Darovací daň jako taková již byla před několika lety zrušena, materiálně ale přetrvává v podobě daně z bezúplatného příjmu. Dar je zpravidla předmětem daně²⁵³, přičemž daňová zátěž se pro fyzické a právnické osoby liší. U fyzických osob je v určitých případech možné osvobození, kdy zákonodárce myslel právě na rodinný převod majetku. Osvobození od daně pro jakkoli vysokou hodnotu daru připustil u daru mezi příbuznými v linii přímé i vedlejší²⁵⁴, a u osob žijících ve společné domácnosti²⁵⁵. Osvobozen bude i dar, respektive dary, poskytnuté jedním poplatníkem v konkrétním zdaňovacím období, pokud jejich hodnota nepřesáhla 50 000 Kč.²⁵⁶ Pokud nejsou splněny podmínky osvobození, uvede poplatník v daňovém přiznání hodnotu daru a následně bude dar zdaněn jako součást základu daně, tzn. uplatní se daňová sazba ve výši 15 %, resp. 23 % podle výše základu daně.²⁵⁷ Pro úplnost je třeba uvést, že osvobození od daně z daru jakožto bezúplatného příjmu není možné u právnických osob, tudíž na tyto dopadá standardní daňová sazba ve výši 21 %.²⁵⁸

Dědická daň. Dědická daň, podobně jako daň darovací, byla zrušena ke konci roku 2013. Daň z dědictví je tak upravena v zákoně o daních z příjmů, podle kterého je nabytí dědictví od daně osvobozeno, a to jak u fyzických, tak právnických osob.²⁵⁹

Srovnáme-li aspekty daňového zatížení svěřenského fondu a převodu majetku darováním, případně přechodu majetku na základě dědického řízení, lze uzavřít, že žádný z těchto způsobů

²⁵² Například Asociace pro podporu a rozvoj svěřenských fondů, z. s. na webových stránkách uvádí seznam jimi uznaných svěřenských správců [dostupné zde: <https://www.aprsf.cz/uznani-spravci/>]. To ale nic nemění na skutečnosti, že svěřenským správcem momentálně může být jakákoli svéprávná fyzická osoba a zákonem jmenované právnické osoby, jak bylo uvedeno výše.

²⁵³ § 3 odst. 1 písm. e), § 10 odst. 1 písm. n) ZoDPŘ.

²⁵⁴ § 10 odst. 3 písm. c) bod 1 ZoDPŘ.

²⁵⁵ § 10 odst. 3 písm. c) bod 2 ZoDPŘ.

²⁵⁶ § 10 odst. 3 písm. c) bod 5 ZoDPŘ.

²⁵⁷ § 16 odst. 1 ZoDPŘ.

²⁵⁸ § 21 odst. 1 ZoDPŘ.

²⁵⁹ § 4a písm. a), § 19b odst. 1 písm. a) ZoDPŘ.

v zásadě žádnou osobu neznevýhodňuje. Svěřenský fond je tedy výhodným institutem i z daňového hlediska, protože zachová celistvost majetku, aniž by na obmyslené dopadala nepřiměřená daňová zátěž.

6.2. Nevýhody svěřenského fondu

Jak již bylo několikrát řečeno, domnívám se, že není pochyb o tom, že svěřenský fond představuje jednu z vhodných alternativ k pořízení pro případ smrti (respektive standardnímu dědickému řízení obecně). Přes řadu výhod je ale důležité zmínit nevýhody tohoto institutu.

6.2.1. Nedostatečná zkušenost

Za pravděpodobně nejzásadnější nevýhodu svěřenského fondu lze považovat nedostatečnou zkušenost s tímto institutem v českém právním prostředí. Zatímco společnost má všeobecné povědomí o alespoň základních institutech dědického práva, svěřenský fond pro laickou veřejnost spíše zůstává institutem skloňovaným v souvislosti se střetem zájmů osob zastávajících veřejné funkce.

Zároveň je potřeba připomenout, že v době psaní této práce slaví svěřenský fond v českém právním řádu teprve desáté narozeniny, což je vzhledem k jeho zamýšlené dlouhodobosti krátká doba, za kterou nemohly být otestovány všechny jeho aspekty. S tím souvisí i nedostatek soudních rozhodnutí, které by do některých sporných oblastí fungování svěřenského fondu vnesly více světla.

Je zřejmé, že zakladatel při přemýšlení o budoucnost svého majetku bude brát v potaz i právní jistotu, kterou mu daný institut (a právní řád) poskytuje, neboť ta je založena na určité míře předvídatelnosti rozhodovací praxe. V tuto chvíli ale zakladateli taková jistota dle mého názoru spíše poskytnuta není, neboť, byť už se soudy v posledních letech různými otázkami svěřenských fondů zabývaly, chybí „velká“ rozhodnutí Nejvyššího a Ústavní soudu, která by rozhodovací praxi ustálila.

6.2.2. Možnost zásahu soudu

Odradzující pro zakladatele svěřenského fondu může být považována možnost soudu zasáhnout do fungování soudu. Soud může na základě návrhu osoby s právním zájmem svěřenský fond zrušit, může změnit jeho účel, pokud jde o veřejně prospěšný svěřenský fond, případně může změnit statut, pokud tak může být dosaženo účelu lépe.²⁶⁰ Zákon nijak nedefinuje osobu s právním

²⁶⁰ § 1469 odst. 1 a 2 OZ.

zájmem, takovou osobou bude ale zejména svěrenský správce, zakladatel nebo dědic zakladatele.²⁶¹ Právní zájem ale bude potřeba prokázat vždy *ad hoc* a teoreticky takovou osobou může být i jakákoli třetí osoba.

O zrušení svěrenského fondu soud rozhodne jen ve výjimečných případech, kdy nastanou okolnosti, které zakladatel nemohl předpokládat a kvůli kterým se plnění účelu stane nemožným nebo jen obtížně dosažitelným.²⁶²

Je nicméně důležité si uvědomit, že soud bude o osudu svěrenského fondu rozhodovat jen ve výjimečných případech na návrh a tato řízení nebudou nijak zvlášť častá. I pokud by ale soud rozhodoval, je to právě on, který dokáže zajistit maximální míru objektivitu (narozdíl od situace, kdy bychom připustili možnost rozhodování o statutu či existenci svěrenského fondu jinými osobami). Jakkoli tato ingerence soudem může být považována za podstatnou nevýhodu svěrenského fondu, není nutné se obávat nějaké zlovůle soudu, protože soud vykonává roli ochránce úmyslu stanoveného zakladatelem.

Z demonstrativního výčtu výhod a nevýhod vyplývá, že svěrenský fond opravdu může za určitých okolností představovat vhodný nástroj pro převod majetku, ale vždy bude záležet na posouzení konkrétní situace. Některým osobám režim svěrenského fondu vyhovovat nemusí, zejména potom těm, které chtějí nad osudem majetku rozhodovat i po jeho vyčlenění, což je u svěrenského fondu možné jen omezeně, jak bylo popsáno výše.

²⁶¹ CCQ mluví o zainteresovaných osobách, ale rovněž je nedefinuje.

²⁶² Komentářová literatura k tomu dodává, že takovou nepředvídatelnou okolností může být například podstatná změna zákonných podmínek fungování svěrenského fondu. ZIMA, Petr. § 1469 [Zrušení fondu soudem, změna statutu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 4.

Závěr

Cílem této práce bylo zhodnocení celkového obrazu svěrenského fondu jakožto potenciálního nástroje k mezigeneračnímu převodu majetku, zaměření na práva nepominutelného dědice a otázky změny statutu svěrenského fondu.

Je zřejmé, že trend svěrenského fondu je vzestupný (momentálně jich je v Evidenci svěrenských fondů zapsáno přes čtyři tisíce), a to i přes to, že se k němu vztahuje řada nevyjasněných otázek, které činí v praxi problémy. Po analýze právní úpravy a následné komparaci se zahraniční úpravou, zejména s quebeckou fiducí, která se českému svěrenskému fondu stala vzorem, se domnívám, že u nemalé části právní praxe došlo k nepochopení tohoto svébytného institutu a z toho také plyne většina otázek, zejména potom otázka změny statutu.

Zaprvé, dědické právo a nepominutelný dědic. Tato oblast představuje zásadní nedostatek současné úpravy a zákonodárce by se tak měl pokusit o její doplnění. Dědické právo ve zbytku funguje jako komplexní a ucelený systém, ale opomenutí svěrenského fondu by mělo být napraveno právě legislativní cestou. Vhodná by mohla být taková úprava, kterou dojde k omezení testovací volnosti zůstavitele ve vztahu ke svěrenskému fondu. Do doby nápravy lze mít alespoň za to, že práva nepominutelného dědice jsou chráněna prostřednictvím ustanovení § 1492 občanského zákoníku, od něhož se nelze odchýlit.

Zadruhé, změna statutu. Zakladatel veden záměrem vyčlenit majetek do svěrenského fondu by měl co nejdůsledněji promyslet znění statutu, neboť ten – až na výjimečné zásahy soudem – je neměnný. Taktéž případné pozdější námitky zakladatele ohledně výkladu statutu by neměly být brány v potaz a lze tudíž jen doporučit, aby znění statutu věnoval patřičnou pozornost a představil si, jak si přeje, aby svěrenský fond fungoval, případně i uvedl inspirativní řešení možných situací. Neměnnost statutu, respektive možnost soudu jakožto jediného subjektu s aktivní legitimací do něj zasáhnout, je nutno vnímat spíše jako jednu z výhod svěrenského fondu, kdy pomocí tohoto principu může zakladatel dosáhnout naplnění jeho přání a nemusí se obávat, že by obmyšlení či jiné osoby podmínky fungování svěrenského fondu měnily. Domnívám se, že právní úpravu změny statutu není nutné legislativně měnit a situace by byla zhojena ustálením rozhodovací praxe. Zasahovat do právní úpravy nad míru žádoucí by svěrenskému fondu mohlo spíše uškodit a dojít k popření některých jeho výhod.

Za třetí, vhodnost svěrenského fondu jako nástroje pro mezigenerační převod majetku. Svěrenský fond může představovat vhodnou alternativu k přechodu majetku podle zákonného dědického práva, ale i k převodu majetku například darováním. Největší výhoda v tomto ohledu

spočívá v udržení určité celistvosti vyčleněného majetku a snad i zabránění nenapravitelných rozporů mezi (budoucími) dědici. Právní úprava svěřenského fondu poskytuje zakladateli a jeho potomkům variabilitu a je možné jeho fungování nastavit tak, aby vyhovovalo obmyšleným – dědicům, ale také aby bylo vyhověno přání zakladatele v co nejvyšší možné míře. K ideálnímu nastavení svěřenského fondu je nutné, aby zúčastněné osoby, tzn. v tomto ohledu především zakladatel a obmyšlení, dospěli k určitému konsenzu. Nicméně, máje na paměti všechny jeho nedostatky se domnívám, že svěřenský fond v současné době není pro širší veřejnost nejatraktivnějším nástrojem pro mezigenerační převod majetku. Kromě jeho výše popsaných nedostatků a sporných oblastí považuji za nevýhodnou jeho časovou omezenost. Když se zakladatel pro převod majetku v rámci rodiny bude rozhodovat, zejména pro převod velké masy majetku, bude pro něj pravděpodobně důležité i to, aby takové uspořádání trvalo co nejdéle, ideálně napořád, což ovšem současná právní úprava nedovoluje. Naopak se domnívám, že pokud by záměr zakladatele byl krátkodobější, představuje svěřenský fond vhodnou alternativu k jiným možnostem převodu majetku a lze jej k tomu doporučit.

Závěrem si dovolím konstatovat, že si svěřenský fond v českém právním řádu po deseti letech praxe našel své místo a lze očekávat, že i přes jeho nedostatky bude nadále užíván pro účely rodinného předání majetku a jejich počet poroste.

Seznam použitých zkratk

ABGB	Všeobecný občanský zákon (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch) účinný od 1. ledna 1812
DPH	Daň z přidané hodnoty
DŘ	Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád
OZ, Občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
CCQ	Civil Code of Quebec
ZDNL	Zákon č. 338/1992 Sb., zákon České národní rady o dani z nemovitých věcí
ZDPH	Zákon č. 235/2004 Sb., zákon o dani z přidané hodnoty
ZISIF	Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech
ZoDPŘ	Zákon č. 586/1992 Sb., zákon České národní rady o daních z příjmů
ZoÚ	Zákon č. 563/1991 Sb., zákon o účetnictví
ZVR	Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

1. BEDNAŘÍKOVÁ, Barbora. Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-938-8.
2. Důvodová zpráva k zákonu č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony, č. 460/2016 Dz.
3. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.
4. ELIÁŠ, Karel. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2
5. ELISCHER, D. V DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol. Občanské právo hmotné. Díl třetí: Věcná práva, Praha: Wolters Kluwer. 2015. ISBN 978-80-7478-935-9.
6. GASSER, Johannes. Liechtensteinisches Stiftungsrecht - Praxiskommentar. 2. Bern: Stämpfli, 2019. ISBN 978-3-7272-0763-1.
7. GVELESIANI, Irina. German “Treuhand” vis-á-vis austrian “Treuhand” (terminological study). European Scientific Journal. April 2015. ISSN 1857 - 7881.
8. HOLLMANN, Jakub; ELISCHER, David a ŠLEJHAROVÁ FLANDERKOVÁ, Markéta. Svěřenské fondy pro praxi. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-844-0.
9. HOLLMANN, Jakub. Svěřenský fond v českém právním prostředí: jeho parametry, efektivní správa a daňové dopady – 1. část. Právní rozhledy, 2022, č. 9.
10. HORN, Kryštof. Praktické aspekty svěřenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku. Ad notam. Roč. 2015, č. 1.
11. JOSKOVÁ, Lucie a PĚSNA, Lukáš. Správa cizího majetku. Právo prakticky. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-552-9.
12. LEDERER, Vít. Fiducie a svěřenský fond. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-192-6.
13. MAŤA, Petr. Svět české aristokracie: (1500-1700). Česká historie. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-312-6.
14. MIMROVÁ, Tereza. Svěřenský fond v kontextu dědického práva. Právní rozhledy, 2019, č. 23-24.
15. NICHOLAS, Barry. An Introduction to Roman Law. Oxford: Oxford University Press, 1962. ISBN 9780198760634.

16. PELC, Vladimír. Daně z příjmů. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-833-7.
17. Personen- und Gesellschaftsrecht (PGR). 1926. Lichtenštejnský zákoník osob a společností.
18. PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 2. ISBN 978-80-7400-747-7.
19. PIHERA, Vlastimil a Kateřina RONOVSKÁ. Fundační principy a hranice jejich flexibility. K otázce možnosti dodatečných změn podmínek fungování svěřenských fondů a fundací. Právník. Praha: AV ČR, Ústav státu a práva, 2018, roč. 157, č. 9.
20. RICHTER, T. Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: Právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku. In Štenglová, J. Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-81-4.
21. RONOVSKÁ, Kateřina a PIHERA, Vlastimil. K některým mýtům a omylům o svěřenských fondech. Advokátní deník. 2020.
22. SPÁČIL, Jiří, KRÁLÍK, Michal a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-803-0.
23. SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a KOVÁŘ, Ivan. Svěřenské fondy: příležitosti a rizika. Právní praxe. V Praze: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-726-2.
24. SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, LEDERER, Vít. Svěřenské fondy – bez mystifikací a pověr. Právní rozhledy, 2024, č. 1-2.
25. SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, MAREK, Radan a kol. Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-548-0.
26. Svěřenský fond - návod k použití, 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: PKF Apogeo Group, 2024. ISBN 978-80-1105-039-9.
27. Svěřenský fond - návod k použití: svěřenský fond očima účetního, auditora, znalce, daňového, transakčního a právního poradce. Praha: PKF Apogeo Group, SE, 2022. ISBN 978-80-11-01039-3.
28. ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek III. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-630-3.
29. TICHÝ, Luboš, RONOVSKÁ, Kateřina a KOCÍ, Miloš, ed. Trust a srovnatelné instituty v Evropě. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014. ISBN 978-80-87488-14-0.
30. URFUS, V. Rodinný fideikomis v Čechách. In: Sborník historický. 1962.

31. Zpráva Senátu Národního shromáždění R. čs. O usnesení Poslanecké sněmovny (tisk 1925) ze dne 2. července 1924, k vládnímu návrhu zákona o zrušení svěřenství, tisk 1946.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

Asociace pro podporu a rozvoj svěřenských fondů: <https://www.aprsf.cz/uznani-spravci>.

BÁLEK, Jiří. Svěřenské fondy z hlediska právní komparatistiky. Online. *Právní prostor*. Roč. 2014. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/sverenske-fondy>.

BOUBEL, Marian a MALÍK, Jiří. Jak udržet majetek pohromadě? (možnosti správy majetku nejen pro případ smrti). Online. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/jak-udrzet-majetek-pohromade-moznosti-spravy-majetku-nejen-pro-pripad-smrti>.

FOJTŮ, Dominik. Svěřenské fondy u soudů: co nám za poslední rok judikatura říká? Online. *Právní prostor*. 2021. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/sverenske-fondy-u-soudu-co-nam-za-posledni-rok-judikatura-rika>.

Informace k registraci svěřenských fondů. Generální finanční ředitelství, sekce metodiky a výkonu daní, Č. j.: 22438/14/7001-41000-010450. Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-sprava-dani-a-poplatku/Informace_k_registraci_sverenskych_fondu.PDF

Komora daňových poradců ČR, Zápis z Koordinačního výboru ze dne 24.3.2021, č. 572/24.03.21 - Bezúplatné vydání majetku z rodinné fundace a svěřenského fondu. Dostupné z: <https://www.kdpcr.cz/informace/aktuality/danove-novinky/zapis-z-koordinacniho-vyboru-ze-dne-2432021>.

LEDERER, Vít a SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. O principech svěřenského fondu, jeho flexibilitě a unikátnosti. Online. *Advokátní deník*. Roč. 2024. Dostupné z: https://advokatnidenik.cz/2024/06/01/o-principech-sverenskeho-fondu-jeho-flexibilite-a-unikatnosti/#_ftn5.

MEYER, Martin A. In Liechtenstein we Trust. Online. Disclose. Dostupné z: <https://www.pwc.ch/de/insights/disclose/30/in-liechtenstein-we-trust.html>.

REHAHN, Johannes, and GRIMM, Alexander, Country report: Germany. The Columbia Journal of European Law Online, <http://www.cjel.net/wp-content/uploads/2012/08/CJEL-Trust-Law-Final1.pdf>.

TICHÝ, Luboš. Vlastnictví bez vlastníka v českém svěřenském fondu (skica na margo trustu v českém právu). Online. *Advokátní deník*. Roč. 2020. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/04/04/vlastnictvi-bez-vlastnika-v-ceskem-sverenskem-fondu-skica-na-margo-trustu-v-ceskem-pravu/>. [cit. 2024-06-21].

3. Seznam použitých právních předpisů

ABGB, Všeobecný občanský zákon (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch) účinný od 1. ledna 1812.

Civil Code of Quebec. (Občanský zákoník provincie Quebec).

Vyhláška č. 357/2013 Sb., vyhláška o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška).

Vyhláška ČÚZK č. 346/2022 Sb.

Zákon č. 240/2013 Sb., zákon o investičních společnostech a investičních fondech.

Zákon č. 256/2013 Sb., zákon o katastru nemovitostí.

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád.

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů.

Zákon č. 338/1992 Sb., zákon České národní rady o dani z nemovitých věcí.

Zákon č. 456/2011 Sb., zákon o finanční správě České republiky.

Zákon č. 563/1991 Sb., zákon o účetnictví.

Zákon č. 586/1992 Sb., Zákon České národní rady o daních z příjmů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 179/1924 Sb. z. a n., o zrušení svěřenství.

Zákon č. 61/1918 Sb. z. a n., o zrušení šlechtictví.

4. Seznam použité judikatury

Ústavní soud:

Nález Ústavního soudu ze dne 19. 7. 2022, sp. zn. Pl. ÚS 30/21.

Nález Ústavního soudu ze dne 11.03.2008, sp. zn. I. ÚS 274/04.

Nález Ústavního soudu ze dne 11.12.1997, sp. zn. IV. ÚS 205/97.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2022, sp. zn. III. ÚS 3382/21.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 10. 2021., sp. zn. I. ÚS 1356/21.

Nejvyšší soud:

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27.09.2019, sp. zn. 24 Cdo 1777/2019.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.12.2022, sp. zn. 27 Cdo 1929/2022.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.01.2022, sp. zn. 5 Tdo 1273/2021.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3225/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3225/2016.

Krajské soudy:

Rozsudek Krajského soud v Českých Budějovicích ze dne 30. 5. 2017, sp. zn. 42 ICm 2544/2016-88.

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 19. 10. 2021, sp. zn. 22 Co 104/2021.

Okresní soudy:

Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 16. 11. 2020, sp. zn. 33 Nc 1601/2020.

Usnesení Okresního soudu Praha-východ ze dne 10. 2. 2021, sp. zn. 12 Nc 1401/2020-31.

5. Seznam ostatních zdrojů

Název diplomové práce v českém jazyce, abstrakt v českém jazyce a 3 klíčová slova v českém jazyce

Svěřenský fond jako nástroj mezigeneračního převodu majetku

Abstrakt

Tato diplomové práce se zabývá svěřenským fondem, a to zejména svěřenským fondem zřízeným za soukromým účelem, jakožto stále relativně novým potenciálním nástrojem pro mezigenerační převod majetku. Je zřejmé, že široká veřejnost se čím dál tím více zabývá otázkou, jak s jejich majetkem bude naloženo po jejich smrti a jsou jim zřejmá některá úskalí dědického řízení. Po deseti letech účinnosti občanského zákoníku si svěřenský fond našel v praxi své místo, ale vzhledem k tomu, o jak specifický a ojedinělý institut se jedná, je s ním stále spojena řada nevyjasněných otázek, na které zatím neodpověděla právní úprava ani judikatura.

Předmětem zkoumání jsou kromě současné právní úpravy v občanském zákoníku nejen historičtí předchůdci svěřenských fondů, ale i soudobé podobné právní instituty v jiných zemích, zejména potom právní úprava quebecké fiducie, z níž český zákonodárce vycházel a obsahově ji převzal.

Autorka se zabývá i mezi právníky patrně nejspornějším aspektem právní úpravy svěřenského fondu, a sice otázkou změny statutu, přičemž se kloní k striktnějšímu z názorů, podle něž je jiná změna statutu než ta provedená soudem, nepřípustná.

Pozornost je dále věnována vztahu svěřenského fondu k dědickému právu, obzvláště k právům a ochraně nepominutelného dědice, u kterého nastávají v praxi spory o jeho vztah k majetku, který zakladatel vyčlenil do svěřenského fondu a zda se tento majetek po smrti zakladatele stává součástí pozůstalosti či nikoliv.

V neposlední řadě tato práce také popisuje veškeré daňové aspekty svěřenského fondu, aby měl čtenář komplexní představu o tom, zda je či není výhodné svěřenský fond zřídit a pro mezigeneračního převod majetku využít.

V závěru se autorka zamýšlí, do jaké míry je žádoucí legislativní zásah do současné právní úpravy, zda by některé spory mohly být překlenuty judikaturou anebo zda by postačovalo nechat svěřenský fond žít svým životem.

Klíčová slova: svěřenský fond, mezigenerační převod majetku, nepominutelný dědic.

**Název diplomové práce v anglickém jazyce, abstrakt v anglickém jazyce a 3
klíčová slova v anglickém jazyce**

Trust as a tool for intergenerational asset transfer

Abstract

This thesis examines trusts, and in particular trusts established for private purpose, as a still relatively new potential tool for intergenerational asset transfer. It is apparent that the general public are increasingly concerned with the matter of how their assets will be dealt with after their death and are aware of some of the difficulties of inheritance proceedings. Ten years after the Civil Code came into force, the trusts have found their place in practice, but given the specific and unique nature of the concept, there are still a number of unresolved questions that have not yet been answered by legislation or case law.

In addition to the current legal regulation in the Civil Code, the subject of examination is not only the historical predecessors of trusts, but also contemporary similar legal institutes in other countries, in particular the Quebec fiduciary law, which the Czech legislator based on and adopted in content.

The author also deals with what is probably the most controversial aspect of the legal regulation of trusts among lawyers, namely the issue of changing the statute, inclining towards the stricter view according to which a change of the statute other than the one made by the court is not allowed.

Furthermore, the focus is on the relationship of the trust to the inheritance law, in particular the rights and protection of the forced heir, where disputes arise in practice as to their relationship to the property allocated by the settlor to the trust and whether this property becomes part of the legacy after the death of the settlor.

Last but not least, this thesis also describes all the tax aspects of the trust in order to provide the reader with a comprehensive idea of whether or not it is convenient to set up a trust and to use it for the intergenerational transfer of assets.

In the conclusion, the author considers to what extent legislative intervention in the current legislation is desirable, whether some disputes could be overcome by case law or whether it would be sufficient to let the trust fund live its own life.

Key words: trust, intergenerational asset transfer, forced heir.